

15 LET

VYSÍLÁNÍ ČESKÝCH EXPERTŮ

DO CIVILNÍCH MISÍ

2002 — 2017

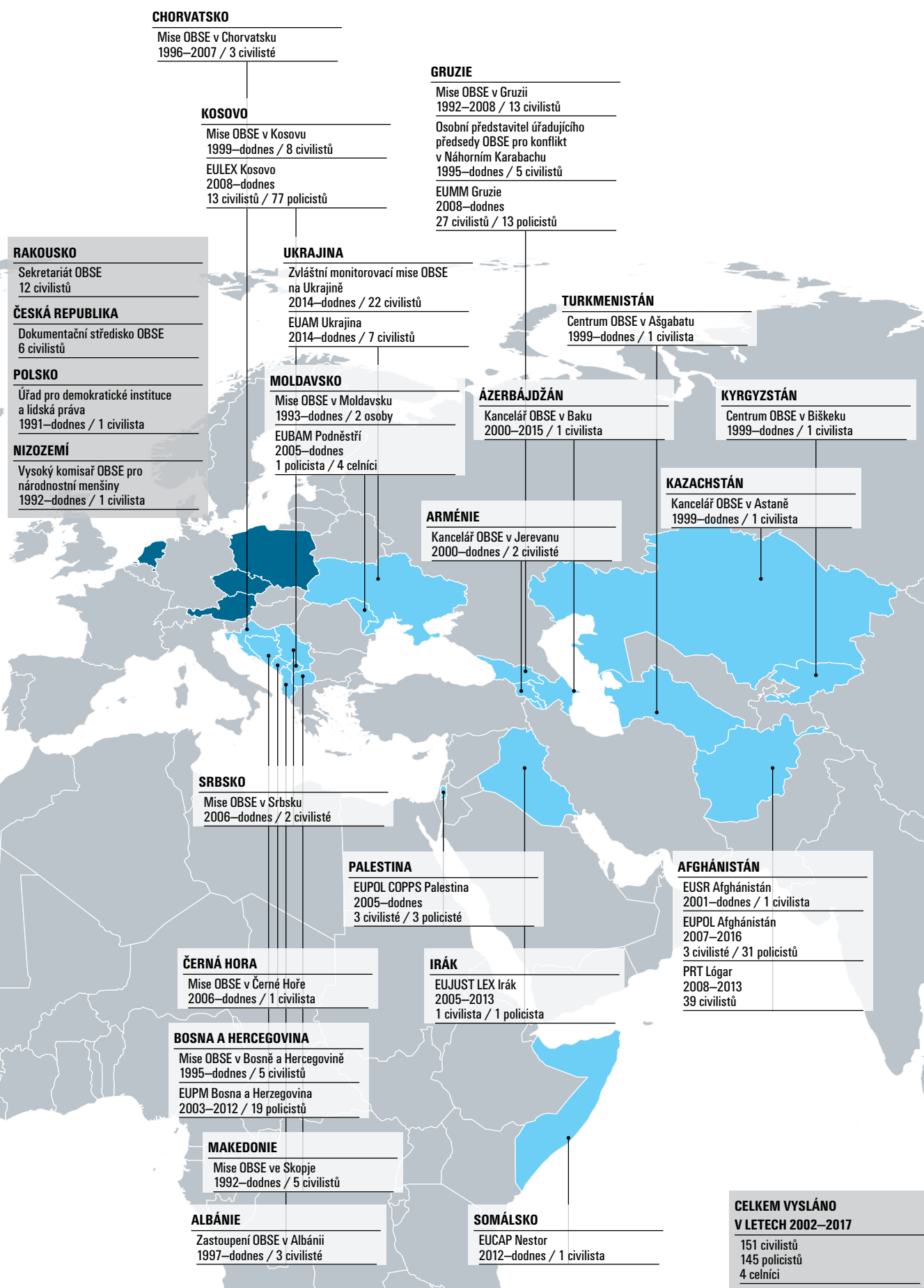
Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Vydal Prague Security Studies Institute
s podporou Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Text: Jaroslav Hroch, Tomáš Kulda, Petr Lang
Fotografie: Jaroslava Novotná, Martin Kulíšek, Tomáš Tesárek,
Zbyněk Vaniček, Jiří Aberle, Milan Boldi, Václav Pecha
Není-li uvedeno jinak, citace pocházejí z rozhovorů
pořízených PSSI s českými civilními experty.
Prague Security Studies Institute, 2017

Zastoupení českých expertů v civilních misích EU a OBSE v letech 2002—2017

OBSAH

SLOVO ÚVODEM	7
ZÁPADNÍ BALKÁN	
KOSOVO	9
BOSNA A HERCEGOVINA	14
ALBÁNIE	17
ČERNÁ HORA	19
CHORVATSKO	20
MAKEDONIE	21
SRBSKO	22
VÝCHODNÍ EVROPA	
UKRAJINA	23
MOLDAVSKO	27
MOLDAVSKO / UKRAJINA	28
KAVKAZ	
GRUZIE	30
ARMÉNIE / ÁZERBÁJDŽÁN	34
STŘEDNÍ ASIE	
AFGHÁNISTÁN	36
KAZACHSTÁN	40
KYRGYZSTÁN	41
TURKMENISTÁN	42
BLÍZKÝ VÝCHOD A AFRIKA	
PALESTINA – RAMALLÁH	43
IRÁK	45
SOMÁLSKO	46
INSTITUCE	
RAKOUSKO	47
ČESKÁ REPUBLIKA	48
POLSKO	49
NIZOZEMÍ	50

SLOVO ÚVODEM

Zajištění bezpečné Evropy a jejího okolí je jednou z nejnaléhavějších výzev, které v současnosti čelíme. Naším sousedstvím se šíří nestabilita a zmítají jím konflikty. Tyto okolnosti si žádají jak posilování tradičních prvků obrany, tak využívání relativně nových nástrojů krizového řízení jako jsou civilní mise. Jediná správná odpověď na nestabilitu v sousedství i ve světě vede skrze spolupráci v mezinárodních organizacích. Naše členství v Organizaci spojených národů, Evropské unii a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě s sebou nese závazek a příležitost podílet se na prevenci, krizovém řízení či podpoře státům po ukončení konfliktů, kterými byly zasaženy.

Civilní mise jsou jedním významných nástrojů české i evropské zahraniční bezpečnostní politiky. Činnost expertů, kteří jsou do nich zapojeni, je nedocenitelná, a má často přímý pozitivní vliv nejen na bezpečnost v zemích, kde mise působí – například

v Afghánistánu, Mali, v Kosovu nebo na Ukrajině, ale i na život místních obyvatel. Evropská unie takových misí k dnešnímu dni vede devět.

Česká republika se aktivně zapojuje do civilních misí více než 15 let, během nichž vyslala stovky českých expertů do Asie, Afriky a Evropy. Při příležitosti tohoto významného milníku se Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Pražským institutem bezpečnostních studií rozhodlo uspořádat setkání, v jehož rámci umožní diskutovat o zkušenostech českých expertů z působení v misích a o možnostech, jak se Česká republika může zapojovat nadále. Velmi si vážíme dlouhodobé práce našich expertů, kteří jsou důležitým českým příspěvkem do mnohonárodnostních misí.

Ivo Šrámek

Náměstek pro řízení sekce bezpečnostní a multilaterální
Ministerstvo zahraničních věcí ČR

KOSOVO

Hluboce zakořeněné národnostní a etnické problémy vedly na konci 90. let k válce v Kosovu, po jejímž ukončení se tato oblast ocitla pod mezinárodní správou. V létě 1999 proto byla ustanovena Mise OSN v Kosovu (*United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*) rezolucí č. 1244 Rady

bezpečnosti OSN. V rámci této rezoluce působí také Mise OBSE a *European Union Rule of Law Mission* (EULEX). S vyhlášením kosovské nezávislosti došlo k rekonfiguraci Mise OSN a EULEX začala vykonávat roli řady institucí právního státu.

EULEX – European Union Rule of Law Mission / Mise Evropské unie k prosazování práva v Kosovu

---

2008 — dodnes

---

13 civilistů / 77 policistů

Na misi se EU začala připravovat v roce 2006 a na začátku února 2008, tedy krátce před vyhlášením kosovské nezávislosti, dala Rada EU misi zelenou. Zahájení činnosti EULEX bylo několikrát pozdrženo, avšak v prosinci 2008 začala mise oficiálně pracovat.

Vysoký představitel EU pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Javier Solana k tomu tehdy poznamenal: „Cílem EULEX mise je pomoci Kosovu s jeho rozvojem vstříc evropským standardům v oblastech policie, spravedlnosti, celní správy

a nápravných služeb. [...] Mise je jasným důkazem silného závazku EU vůči západnímu Balkánu [...]“

Jak je možné vyčíst z tohoto prohlášení, mise EULEX má tři cíle. Prvním je zajistit mír a bezpečí skrze podporu právního státu, veřejného pořádku a bezpečnostních opatření, k čemuž bezesporu přispívá především přítomnost policejních složek i forenzních expertů. Ti například identifikovali pozůstatky 518 pohřešovaných osob, ze kterých 494 poté navrátili pozůstalým, což je sice málo viditelnou, ale kriticky

Do mise EULEX je zapojeno všech 28 členských států, ale také Kanada, Norsko, Švýcarsko, Turecko a USA. Jde o největší civilní misi EU - v roce 2012 měla 2 250 mezinárodních i lokálních členů mise a hospodařila s rozpočtem 111 milionů euro; dnes zaměstnává 767 lidí (z toho je 354 lokálních) a má rozpočet 23.2 milionů euro. Mezi nejnovější úspěchy mise patří například začlenění 200 srbských soudců, prokurátorů a jiných zaměstnanců do kosovského soudního systému nebo nová dohoda o volném pohybu, díky níž si již nemusí obyvatelé Kosova a Srbska při překročení státní hranice měnit poznávací značky na svých vozidlech.

důležitou součástí procesu usmíření. Mise tak byla důležitá nejen pro české právní experty, ale klíčovou roli zde se hráli i policisté.

V roce 2013 například v Kosovu působilo 18 českých policistů a jednalo se o největší zahraniční misi Policie ČR. Nejvíce policistů působilo v Podpůrné policejní jednotce (*Supplementary Police Unit – SPU*) se sídlem v Mitrovici, kde se podíleli například na udržování veřejného pořádku, zajištění bezpečnosti okresního soudu v Mitrovici, či pracovali jako eskortní jednotka. V roce 2015 mělo české jedenáctičlenné zastoupení i dvě velitelské pozice. Zkušenosti s SPU má i Tomáš Tesárek. „Začínal jsem v roce 2012 jako velitel jedné ze tří čet (s 30 podřízenými) nově vznikající mezinárodní policejní jednotky SPU. Po roce a půl jsem se stal velitelem celé jednotky s více než stovkou podřízených ze sedmi států. Po rekonfiguraci mise v roce 2014 byla pod křídla SPU zařazena i do té doby samostatná *Intervention Group* (zásahová jednotka mise EULEX). Mimo své povinnosti vůči misi jsem byl taktéž pověřen velením českého policejního i civilního kontingentu v rámci mise EULEX Kosovo,“ přibližuje svoji úlohu na misi.

A nejednalo se o lehkou a bezpečnou službu, jak vzpomíná Tesárek na incident z roku 2013. „Nezapomenutelný moment bylo jednoznačně 19. září 2013, kdy byl ze zálohy zastřelen člen mise EULEX pouhých 5 km od naší základny. Tato situace se nás Čechů dotýkala o to více, že spolu s kolegou, který po útoku přišel o život, jel ve stejném vozidle i člen českého kontingentu. Teprve po takovéto bolestivé zkušenosti vám dojde, že účast na každé misi s sebou nese rizika, která si my, v míru vychovaní Středoevropané, uvědomujeme jen stěží. Český policejní kontingent deset dní předtím prošel pravidelnou rotací a jedním z prvních úkolů nových kolegů bylo stát čestnou stráž u mrtvého. Myslím, že i pro ně je tento zážitek bolestně nezapomenutelný,“

přibližuje skličující zkušenost Tomáš Tesárek.

Druhým obecným cílem je vyřešení závažných zločinů, jako jsou terorismus, válečné zločiny, organizovaný zločin, korupce, mezietnické zločiny nebo zločiny finanční a ekonomické. Soudci a státní zástupci EULEXu měli na misi exekutivní mandát, který byl postupně předáván kosovským partnerům. S prodloužením mandátu mise v červnu 2016 se tak mise může zabývat novými případy pouze za mimořádných podmínek. Do pravomoci soudců a státních zástupců spadali, a pokud jde o pokračující případy tak stále spadají, ústavní, občanskoprávní a výše zmíněné trestní případy.

První český státní zástupce, který na misi odjel v říjnu 2010, byl Petr Klement. „V kosovské Mitrovici museli místní soudci a prokurátoři po nepokojích v roce 2008 vyklidit soud a prokuraturu. Za tohoto stavu mohou vést pouze přípravné řízení, a to ještě jenom u některých případů. Množství kauz proto zůstává nevyřešeno ve frontě a my se věnujeme jen těm skutečně nejzávažnějším. Řízení před soudem pak pokrývají výlučně soudci a prokurátoři mise. Jinde v Kosovu je situace jiná – tam spíše pracují s místními prokurátory ve smíšených týmech a zaučují je,“ přiblížil pro Hospodářské noviny Klement situaci v Kosovu v létě 2011.

V roce 2016 bylo v rámci mise stíháno nebo soudně rozhodnuto 219 trestních řízení v oblasti závažné trestné činnosti či organizovaného zločinu. Celkově pak soudci EULEX vynesli více než 43 tisíc rozsudků, prokurátoři spadající pod misi přezkoumali přes 2 tisíce případů válečných zločinů, organizovaného, či jinak významného zločinu, což vyústilo v 250 obvinění nebo vyšetřování.

Třetí, dlouhodobý, úkol spočívá v integraci západního Balkánu do EU. Z tohoto hlediska se překrývají priority EU s prioritami České republiky, pro kterou je západní Balkán důležitým teritoriem.

V misi EULEX dnes působí tři experti z České republiky. V minulosti se ovšem jednalo o jednu z misí s největším počtem zapojených Čechů, a to především díky kontingentu 77 policistů ČR, kteří se na misi v letech 2009-2017 postupně podíleli. Celkově pak bylo do EULEXu vysláno od roku 2008 na 90 českých expertů.

Jaroslava Novotná **„Každý člověk má přispět k rozvoji kultury a civilizace“**

Jaroslava Novotná se stala nejen nejvýše postaveným českým expertem v misi EULEX, ale také v civilních misích EU obecně. Nejprve, od roku 2012, zastával post hlavní prokurátorky a měla tak na starosti koordinaci všech mezinárodních prokurátorů na misi. „Jsem přesvědčená o tom, že každý člověk má využít své kapacity k tomu, aby přispěl k rozvoji kultury a civilizace,“ říká k rozhodnutí, proč se vůbec na misi vydala.

V červnu 2012 pak byla jmenována zástupkyní vedoucího exekutivní sekce a v říjnu 2015 uspěla ve výběrovém řízení na vyšší pozici. „S pozicí vedoucí exekutivní divize jsem získala povinnost zajišťovat organizačně, materiálně, technicky a personálně podmínky pro působení této divize. To byl jiný šálek čaje – exekutivní divize sestávala v roce 2014 z cca 800 soudců, prokurátorů a policistů, jakož i dalšího mezinárodního a lokálního personálu,“ vzpomíná Novotná.

A co jí mise naučila? „Trpělivosti. Naučila jsem se být trpělivá při komunikaci. A také respektu k druhým,“ sděluje a k nejšťastnějšímu okamžiku ihned dodává: „Nebyl jeden nejšťastnější okamžik. Byly malé každodenní úspěchy, ale i neúspěchy. Důležitý je celkový pocit z toho, že mise je potřebná a že Kosovo by bez mise nebylo v rozvoji standardů právního státu tam, kde je teď.“

Na této pozici skončila v prosinci 2016. „Jsem přesvědčená o tom, že jsem přispěla k prohloubení komunikace v rámci mise, protože

i v krizových situacích jsem kolegy vedla ke klidu a rozvaze a společnému nasazení při hledání řešení. Stejně tak jsem ráda, že se mi podařilo prohloubit důvěru, kterou místní kolegové k misi měli,“ vzpomíná Jaroslava Novotná na úspěchy během mise.

Tomáš Tesárek **„Primární motivací policisty by nemělo být ‚získávání zkušeností‘, ale jejich nabízení a sdílení“**

Co vás motivovalo k přihlášení se na misi?

Práci v zahraničí jsem jako většina mladých policistů považoval v první řadě za zdroj zkušeností a možnost rozšířit si „policejní obzory“. Teprve v pozici policejního velitele v misi jsem pochopil, že tato motivace není z těch nejlepších. Primární motivací policisty by nemělo být „získávání zkušeností“, ale jejich nabízení a sdílení. Mise by neměla být tréninkovým centrem k rozšíření odbornosti či kvalifikace. Mise má být prostorem, kde policista uplatní vše, co se ve svém domovském sboru naučil a předá své policejní know-how dál.

Co vám mise přinesla?

Byť jsem před chvílí uvedl, že mise nemá sloužit primárně jako zdroj zkušeností, myslím, že právě ty jsou největším přínosem. Jak v lidské, tak zejména v profesní rovině. V prostředí zahraniční mise nejste odkázán na etablovaný a ukotvený pracovní prostor a nástroje. Musíte denně řešit nové výzvy, často kreativním a nevyzkoušeným způsobem. Opatrně našlapovat v obtížně čitelném a nevyzpytatelném prostředí multietnické a mnohonárodnostní komunity. Flexibilita, schopnost dělat kompromisy a otevřenost novým řešením starých problémů, to jsou dle mého názoru nejdůležitější atributy policejního velitele v misi.

A co vám účast na misi EULEX naopak vzala?

Dlouhodobá nepřítomnost si samozřejmě vybere svou daň, ztratil jsem

„Nejde jen o to vystavět v Kosovu demokratickou a na evropských standardech fungující justici, ale pomoci vytvořit skutečně demokratický právní stát na území, které bylo tolik v minulosti zkoušené a které ještě stále má mnoho problémů k řešení,“ Jaroslava Novotná v rozhovoru z roku 2012 pro IHNEC.cz

kontakt s řadou přátel a kamarádů, najednou vám chybí témata k rozhovorům. Netřeba dodávat, že i rodinné vztahy jsou prověřeny na maximum. Vždy jsem tvrdil, že bez skvělého

zázemí a podpory z domova, by člověk na misi odjíždět neměl. Teprve když doma všechno funguje na 100%, může se člověk naplno věnovat náročné práci v misi.

OSCE Mission in Kosovo / Mise OBSE v Kosovu

1999 — dodnes

---

8 civilistů

Hlavními oblastmi, ve kterých se mise angažuje, jsou lidská práva a práva menšin, podpora demokracie a posilování veřejné bezpečnosti. U veřejnosti podporuje jazyková práva, ochranu kulturního a památkového dědictví i účast ve volbách. Často se věnuje i mladým lidem, mezi kterými se snaží šířit výše uvedené hodnoty, ale také podporuje navazování kontaktu mezi rozdílnými komunitami. Tak tomu bylo například u juniorského basketbalového turnaje, který OBSE organizovala v Prištině. Je nutno dodat, že Kosovo až do roku 2015 nemohlo hrát mezinárodní utkání, jelikož nebylo součástí Mezinárodní basketbalové federace.

Záběr mise je ale daleko širší. Zabývá se i „tvrdou“ bezpečností, tedy výcvikem policie, spoluprací s Ministerstvem vnitra, soudci i žalobci v oblastech terorismu, korupce,

obchodu s drogami nebo organizovaného a kybernetického zločinu. Kromě toho ovšem věnuje značné úsilí i upozorňování na domácí násilí, násilí na ženách a na ženská práva. Podpořila proto například spoty v televizi a rádiu upozorňující na nezczitelná majetková práva žen, cílené především na ženy ve venkovských oblastech.

OBSE také rozběhla kampaň, trvající od 25. listopadu 2016 do 10. prosince, tedy od Mezinárodního dne za odstranění násilí páchaného na ženách po Mezinárodní den lidských práv, s názvem 16 dní aktivismu proti násilí založenému na genderu. Na sociálních sítích měla tato kampaň dosah téměř 200 tisíc lidí a byla během ní spuštěna také bezplatná telefonní linka. Jak na jednom z plakátů říkal prezident Kosovské fotbalové asociace a uznávaný fotbalista Fadil Vokrri: „Fair play

Mise OBSE v Kosovu byla ustanovena v roce 1999 a její mandát byl stanoven rezolucí č. 1244 Rady bezpečnosti OSN, která jí přirrhkla „vedoucí roli v záležitostech týkajících se budování institucí, demokracie a lidských práv.“ Proto se také zapojila do vybudování důležitých institucí, jako je třeba Kosovské shromáždění, Kancelář veřejného ochránce práv, nebo Centrální volební komise. Kromě hlavního sídla v Prištině má mise další čtyři regionální kanceláře a 30 polních týmů po celém Kosovu. Mise čítá 503 členů, z čehož je 387 lokálních a operuje s rozpočtem 17,5 milionů eur. V Kosovu pobývalo a pobývá osm Čechů a Češek. Zastávali pozice například v oblasti obecní bezpečnosti či sloužili jako policejní instruktoři.

začíná doma. Zacházejte se svými milovanými s respektem. Řekněte ne domácímu násilí."

Důležitou roli hraje také podpora médií a novinářů, kteří čelí pravidelnému zastrašování, hrozbám i násilí. Například v roce 2012 zaznamenala Kosovská asociace novinářů 24 případů, z čehož bylo 10 výhrůzek a pět násilných útoků. I z tohoto důvodu podpořila OBSE Mediální institut, který byl otevřen již v roce 2007 a který dodnes přispívá k svobodě slova a médií. Tento institut novináře podporuje a dále je vzdělává ve všech oblastech, které je mohou posunout

blíže k západním standardům, a zároveň je i propojuje s mezinárodními, či regionálními kolegy. Luljeta Krasniqi z agentury KosovaLive k otevření tehdy poznamenala: *„Institut bude velmi užitečný, protože to není jednoduché propojit se s kolegy v regionu. Těším se na další rozvoj mé novinářské kariéry skrze profesionálnější školení."*

V Misi OBSE v Kosovu v současné době působí dva čeští experti. V letech 2004–2016 se zde vystřídalo dalších šest Čechů a Češek, kteří zastávali pozice např. v oblasti obecní bezpečnosti, či sloužili jako policejní instruktoři.

BOSNA A HERCEGOVINA

V prosinci 2017 uplyne 22 let od podpisu Daytonské dohody, která ukončila válku v Bosně a Hercegovině (BiH). Evropská unie hrála klíčovou roli ve stabilizaci této země a stále je vnímána jako

důležitý partner. Její aktivity se zaměřily především na posilování místních kapacit pro boj s korupcí a organizovaným zločinem s důrazem na pašování.

EUPM – European Union Police Mission / Policejní mise Evropské unie

---

2003 — 2012

---

19 policistů

EUPM, vůbec první mise v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky (ESDP), byla zpočátku zaměřena na výcvik bosenských policistů včetně operativního poradenství. Postupně byl mandát mise rozšířen i na oblast soudnictví a podporu spolupráce mezi vyšetřovateli a státními zástupci. Mise také pomáhala při reformě soudního systému i vytváření nových zákonů.

Jejím hlavním cílem bylo vytvořit moderní, udržitelnou, profesionální, multietnickou a dobře vybavenou policejní sílu, která by odpovídala mezinárodním standardům. Experti na misi proto pomáhali vytvořit orgány pro boj s organizovaným zločinem a korupcí a posílit regionální spolupráci. V roce 2008 se pak mise zaměřila hlavně na přípravu vedoucí k podpisu Stabilizační a asociační dohody s EU (ratifikované v roce 2010) a liberalizaci vízového režimu, který byl v roce 2010 zrušen. Bosna a Hercegovina následně v únoru 2016 oficiálně zažádala o členství v EU.

Jedním z českých policistů, který má zkušenosti z evropských misí v Palestině, ale také z Bosny a Hercegoviny, je Milan Raška. Pro oficiální internetové stránky Policie ČR se svěřil, jaké jsou důležité předpoklady, které má policista mít, pokud chce vyjet na misi. „*Policista, který chce v misi*

působit, musí splňovat určité podmínky. Mít nejméně maturitu, policejní vzdělání a jazykové vybavení jsou samozřejmostí. Dále mimo jiné obecné zkušenosti s policejní prací, profesionální přístup, schopnost pracovat v multikulturním prostředí, empatii, celkově psychickou odolnost a schopnost poradit si v krizových situacích,“ říká.

Kromě toho si ale policista musí projít také vstupním ohodnocením. „*Přihlásí-li se policista do výběru pro danou misi, prochází kompletním lékařským vyšetřením a speciálními psychotesty. Jazykové vybavení (anglický jazyk) uchazečů přezkoušuje komisař Organizace spojených národů,*“ dodává.

Bosenská mise byla bezesporu experimentem, jak pro Bosnu a Hercegovinu, tak pro praktické fungování Evropské bezpečnostní a obranné politiky. Je důležité připomenout, že pro EU se jednalo i o důležitou zkoušku vnitřní koordinace, jelikož v zemi působila kromě EUPM i vojenská mise Althea, Delegation Evropské unie i struktury Zvláštního představitele EU pro Bosnu a Hercegovinu.

Evropská unie se ale po ukončení EUPM z Bosny v žádném případě nestáhla, různé projekty zůstaly financované i nadále. A angažovat se zde nepřestala ani Česká republika. Dobrým

Svého kapacitního vrcholu mise dosáhla v listopadu 2003, kdy čítala 889 lidí, z toho 333 lokálních příslušníků. Síla mise ovšem postupně slábla a již o tři roky později byl počet příslušníků poloviční. V roce 2011 čítala mise jen 258 lidí a ke konci své existence, v červnu 2012, pouze 83. Na misi se o své zkušenosti podělilo i 19 českých policistů a kromě členských států EU své experty na misi vyslaly země jako Island, Norsko, Turecko i Ukrajina. Rozpočet mise za celé působení dosáhl téměř 33 milionů eur a celkově v ní působilo 2 362 expertů.

Mezi nejvýraznější úspěchy mise patří nastavení koordinace bezpečnostních složek a policie na úrovni národní i etnické, což se podařilo i ve vztahu policie a soudního systému. Klíčová dále byla role EUPM při reformě policie, díky níž se významně zvýšil počet policejních zásahů proti organizovanému zločinu a s tím i důvěra veřejnosti v policii. Nelze opomenout ani již zmíněný příspěvek mise ke zrušení víz a celkovému sblížení Bosny a Hercegoviny s Evropskou unií.

příkladem pokračující policejní spolupráce jsou aktivity ve městě Novi Grad a na řece Sávě. Právě sem se od roku 2012 pravidelně vrací čeští elitní potápěči, aby vyčistili řeku od nevybuchlé munice. V roce 2012 vyloučili potápěči-pyrotechnici v řece přes sto padesát kusů munice – dělostřelecké miny, puškové protitankové granáty jugoslávské výroby či protitankovou střelu. Právě nevybuchlá munice z války v letech 1992 – 1995, ale také z první a druhé světové války Bosnu dodnes sužuje. *„Je to země s obrovským množstvím minových polí, často tu umírají lidé i pyrotechnici. O kus dál v řece Sávě se dodnes nachází potopená loď plná munice, kterou jsme si už prohlíželi, a pravděpodobně se k ní v nejbližší době také ponoříme,“* uvedl pro iDNES v listopadu 2012 jeden z policejních pyrotechniků.

Na hledání munice v řece si čeští potápěči troufli jako jediní na světě. *„Je to ojedinělá záležitost, nikdo nic podobného neřešil. Neumím si představit, že by nějaká pojišťovna pojistila potápěče-pyrotechnika, jenž ohledává pod vodou dělostřeleckou minu ráže 120 v nulové viditelnosti, v proudu. Manipuluje s ní, navazuje ji na lana nebo ji umísťuje do vyzvedávacího koše,“* přiblížil podmínky práce pro Českou televizi v srpnu 2012 velitel jednotky Filip Lipovský.

A Češi také předávají své unikátní zkušenosti dál. *„Naučili nás vnímat vodu jako nové prostředí, jak se ve vodě chovat, jak v ní dávat pozor nejenom na sebe, ale i na kolegy,“* sdělil České televizi o čtyři roky později velitel potápěčského týmu Civilní obrany Bosny a Hercegoviny Suad Baljak.

OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina / Mise OBSE v Bosně a Hercegovině

1995 — dodnes

---

5 civilistů

Hlavním cílem OBSE v Bosně a Hercegovině je pomoci budovat bezpečný a demokratický stát založený na dlouhodobě udržitelných demokratických institucích, fungující mnohonárodní a multietnické společnosti a respektu k lidským právům.

K tomu ovšem bylo zpočátku nutné vytvořit důvěru mezi znepřátelenými stranami. O tom také mluví Petr Korbelt, který na misi působil. *„Pokud jde o něco, na co jsem pyšný, tak to byla činnost mnou vedeného úřadu OBSE v Bihaći, který svými aktivitami přivedl za stejný jednací stůl příslušníky dříve znepřátelených bojových formací ve Veliké Kladaši a který byl schopen s nimi organizovat a implementovat různé projekty, které zcela jednoznačně přispěly k snížení*

konfliktního potenciálu v této tak výbušné oblasti,“ vypráví.

O následcích války se stále hovoří, ale, jak dodává Korbelt, podpora obětem není stále taková, jaká by měla být: *„Nezapomenutelná jsou pro mě setkání s oběťmi války v Bosně a Chorvatsku, které si s sebou nesou nejen fyzické, ale i psychické následky a pro jejichž návrat do normálního života dělají vlády dotyčných zemí, ale i mezinárodní společenství příliš málo (například odminovávání a podpora obětí protipěchotních min).“*

Mise se v současnosti soustředí na šest hlavních oblastí – lidská práva, vzdělávání, právní stát, rovnost pohlaví, demokratickou vládu a bezpečnostní spolupráci. Na to, že BiH udělala v průběhu posledních let podstatný

krok vpřed, ukazuje i oficiální zahájení formálního přístupového procesu země do EU v září 2016.

Důležitou oblastí zájmu mise OBSE je také vzdělávání. Například i v roce 2016 se mise snažila vyřešit problém s pojmenováním bosensštiny v Republice srbské (RS). Úřady RS zavedly pojmenování „jazyk Bosňáků“, což nese jasné znaky diskriminativní praxe. OBSE zasáhla na lokální úrovni a ve školách a problém se pokoušela vyřešit i na státní úrovni. Taktéž se v průběhu času zabírala např. reformou výuky historie tak, aby různé komunity a společnosti spojovala a nerozdělovala. Tento přístup se ostatně snaží rozšiřovat do všech oblastí vzdělávání.

Mise je také aktivní v oblasti posilování bezpečnosti, kde asistovala při reformě a výcviku bezpečnostních složek či likvidaci rozsáhlého množství munice. Jedním z projektů, na kterém se podílela společně s Dánskem, Slovinskem, Švýcarskem a Tureckem i Česká republika, bylo zabezpečení skladů se zbraněmi a municí, aby bylo sníženo riziko jejich zcizení.

I přes velké úspěchy čelí Bosna a Hercegovina i mise OBSE velkým výzvám. V roce 2015 zde například došlo ke dvěma teroristickým útokům a v zemi stále panuje až 40% nezaměstnanost. S tou mise OBSE sice přímo nic dělat nemůže, ale rozvojem vládních institucí nebo podporou nezávislé novinářiny přispívá ke snižování korupce a postupnému zlepšování stavu ekonomiky.

Nejlépe shrnul působení mise při příležitosti jejího 20. výročí Generální tajemník Laberto Zannie: „OBSE přišla do BiH před 20 lety pomoci znovu vybudovat mír. Tento proces peacebuildingu nám umožnil pochopit, jak je důležité budování důvěry a usmíření. A že reálný pokrok je možný.“

Petr Korbel

„K misi mne přivedl i Helsinský proces, který za komunismu znamenal naději na změnu“

Petr Korbel strávil ve službách OBSE přes 7 let. Působil na misi OBSE v Chorvatsku, ve Vídni v Úřadu generálního tajemníka a poté se přesunul do Bosny a Hercegoviny. „K zájmu o práci v OBSE mě přivedly moje osobní zkušenosti s Helsinským procesem, který vedl až k založení OBSE a který pro mě v komunistickém Československu znamenal naději na změnu v oblasti ochrany lidských práv (jsem ročník 1960),“ uvádí. „K tomu přispěly i osobní zkušenosti s prací mise OBSE v Chorvatsku, které jsem tam získal v době svého působení na české ambasádě v Záhřebu ve funkci zástupce velvyslance, kde jsme s misí OBSE těsně spolupracovali,“ dodává.

Poté, co skončilo jeho vyslání na ambasádu, přihlásil se do konkursu na místo šéfa polního úřadu OBSE v Sisaku v Chorvatsku, který následně vyhrál. „Po uzavření tohoto polního úřadu jsem se přihlásil na pozici Policy and Planning Adviser v úřadu Generálního tajemníka OBSE ve Vídni, a i tam jsem v konkursu uspěl a strávil tak ve Vídni přes 3 roky. Poté jsem ještě pracoval 3 roky na misi OBSE v Bosně jako šéf polního úřadu v Bihaći a po jeho přesunu do Drvaru i tam,“ uzavírá svou cestu.

OBSE od roku 1995 do 2002 také pomáhala s organizací voleb, v současnosti se ale zaměřuje hlavně na začleňování vyloučených komunit, neboť etnické rozdělení země je stále jedním z největších problémů, se kterými se BiH potýká. Výčet dalších aktivit mise je však mnohem širší. V únoru 2014 vydala OBSE publikaci, ve které detailně zmapovala sexuální násilí spojené s válkou a jejich stíhání od roku 2005 do roku 2013. Stejnému tématu, ovšem obecně, se mise věnovala i v roce 2016, kdy detailně přezkoumala všechny soudní procesy spojené s válečnými zločiny a navrhla možná zlepšení. V roce 2014 také pomáhala místním úřadům během ničivých povodní.

OSCE Presence in Albania / Zastoupení OBSE v Albánii

1997 — dodnes

---

3 civilisté

Česká republika se podílela také na fungování Zastoupení OBSE v Albánii. Od března roku 1997, kdy bylo Zastoupení ustanoveno, pracovali v Albánii tři čeští zástupci. V roce 1997 byl mandát mise zaměřen zejména na demokratizaci, média, lidská práva, přípravu a monitoring voleb. Během krize v Kosovu v roce 1998 byli členové mise dočasně pověřeni monitoringem albánsko-srbské hranice. V roce 2003 byl mandát mise modifikován s následujícími prioritami: legislativní, volební, soudní a majetková reforma, reforma místních samospráv, budování kapacit parlamentu, boj s nelegálním obchodem a korupcí, svobodná média, podpora dobrého vládnutí, projekty na posílení občanské společnosti a podpora policie.

V roce 2004 byl vedoucím mise jmenován český diplomat, velvyslanec Pavel Vacek, který se tak stal prvním Čechem na postu šéfa polní operace OBSE, která navíc se 130 pracovníky v té době patřila k největším. Jednou z tehdejších rolí mise a jejího vedoucího byla i facilitace dialogu a dohod albánských politických představitelů na základních otázkách např. volební reformy, kterou albánská znesvářená a silně polarizovaná politická scéna vyžadovala od mezinárodních aktérů. Řada domácích reformních kroků, které mezinárodní společenství od Albánie očekávalo, v té době vyžadovala koordinovaný postup a intervence v součinnosti OBSE, EU, OSN, Rady Evropy a USA vůči politickému vedení země i opozici.

V rámci tehdejšího širokého mandátu mise usilovala nejen o běžné programové aktivity (monitoring vývoju, poradenství, dialog s vládou i nevládní sférou), ale i o větší přínos tematických projektů, které zaměřila na posilování národních kapacit. Během tří let mise zvýšila objem především mimorozpočtových projektů, financovaných z dobrovolných příspěvků účastnických států či mezinárodních organizací (vč. zejména Evropské unie), jejichž celková hodnota dosáhla řádu milionů EUR. Velké projekty byly zaměřeny na posilování národních volebních struktur (např. vytváření elektronického registru voličů), kapacity i vybavení Parlamentu nebo výcviku a vybavení albánské policie. Významná byla třeba i technická pomoc při reformě katastru nemovitostí či legalizaci nelegálních staveb (těch bylo v Albánii přes 200 000); proces legalizace dodnes není dokončen, přitom řada staveb, které vyrostly bez jakéhokoli stavebního povolení a kolaudace, jsou velké, někdy i výškové budovy ve větších městech. V té době mise uskutečnila jeden velmi praktický projekt z dobrovolného českého finančního příspěvku. Beneficientem byla albánská pohraniční policie, která dostala solární panely na všechny hlavní hraniční přechody, aby pasové odbavení s pomocí nově instalované počítačové sítě (financované ze zdrojů EU) nebylo závislé na dodávce elektrického proudu, tehdy velmi nepravidelného, s výpadky i mnoha hodin denně, a to zejména v odlehlých horských oblastech.

OBSE se již od začátku svého působení v Albánii zajímala o možnost pomáhat s bezpečnou likvidací nadbytečné výzbroje včetně nebezpečných chemických látek. V roce 2015 bylo díky projektu Zastoupení OBSE z Albánie odesláno k bezpečné likvidaci 116 tun nebezpečných chemikálií. Mezi pěti státy, které se na projektu finančně podílely, byla i Česká republika. V současnosti na misi působí 20 mezinárodních členů a více než 60 místních pracovníků, rozpočet Zastoupení byl v roce 2016 téměř 3 miliony eur.

Solární panely nahradily méně spolehlivé záložní zdroje – spalovací generátory, do nichž však často chybělo palivo či mazivo nebo byly problémy s jejich údržbou.

Od té doby vývoj v zemi (vč. například vstupu do NATO a získání kandidátského statutu v EU) umožnily

zúžit mandát a zmenšit misi i rozsah její činnosti. Přesto zůstává řada oblastí, v nichž OBSE může Albánii pomáhat. V červnu 2018 se například budou v Albánii konat další všeobecné volby, a i ty bude OBSE prostřednictvím svých zhruba 330 mezinárodních pozorovatelů monitorovat.

OSCE Mission to Montenegro / Mise OBSE v Černé Hoře

2006 — dodnes

---

1 civilista

Mise OBSE v Černé Hoře slavila nedávno kulaté narozeniny – ustanovena byla v červnu 2006. Vládě Černé Hory poskytuje asistenci s reformami a posilováním demokratického vývoje země. Mezi její partnery patří národní a lokální instituce, občanská společnost a média.

Mezi hlavní priority mise patří legislativní reforma a budování institucí, boj proti korupci a organizovanému zločinu, reforma soudního systému, policie a vězeňství, posílení práv menšin a lidských práv, budování profesionálních a nezávislých médií, podpora ekonomického rozvoje a ochrany životního prostředí.

Na misi v současnosti působí celkem 40 členů. Českou republiku zde reprezentovala Janina Hřebíčková, která v letech 2013 – 2016 misi vedla.

„Viděla jsem a zažila na vlastní kůži za posledních 22 let, že tam, kde je možnost pracovního umístění, pro rodiče dát děti do školy, pro obyvatele získat víza a cestovat, pro lidi si uvědomit, že rozhodují o svých vlastních životech, tam ti lidé přirozeně spolu pracují, ať jsou jakýkoliv. Vidíme to v celém jižním Kosovu, v mnoha místech Bosny a Hercegoviny i ve středním a jižním Srbsku, což nebyl případ před

12 lety. Předpoklad je ekonomická situace a bezpečnost,“ popisovala v květnu 2015 Janina Hřebíčková situaci na Balkáně ze svých dlouhodobých zkušeností Martinu Veselovskému v DVTV.

Když se loučila s misí v listopadu 2016, vyjádřila své potěšení, že mohla stát v čele mise: *„Jsem hrdá, že jsem byla schopná vést misi v klíčových momentech historie Černé Hory ve smyslu pomoci s reformním procesem.“* *„Nemám žádné pochyby,“* dodala, *„že tato překrásná země s úžasnými lidmi, kteří ji milují navzdory všem překážkám, bude pokračovat a dosáhne mnoha skvělých a důležitých věcí v příštích letech.“* Se vstupem Černé Hory do NATO, jako 29. státu, se možná tato slova vyplní.

„Černé Hoře je deset let. Musíme být féroví a říct, že v otázce budování institucí, naplňování práva, policejních a prokurátorských činností jsou velké mezery. Z druhé strany, ale je potřeba říct, že ve srovnání s jinými státy západního Balkánu si Černá Hora vede velice dobře. A asi nejlépe s ohledem na implementaci reform,“ doplnila Hřebíčková na konci května 2017 aktuální stav Černé Hory na vlnách Českého rozhlasu Plus.

Mezi konkrétní aktivity mise patří videoklip s názvem *„Počítej se mnou!“,* který byl vysílán na 11 televizních stanicích během globální kampaně 16 dní aktivismu proti násilí založenému na genderu. Spolu s Ministerstvem pro lidská práva a práva menšin mise v roce 2016 organizovala OBSE šest školení pro zaměstnance lokálních center sociální péče, aby usnadnila adekvátní implementaci zákona o zákazu diskriminace. V téměř roce ve spolupráci s Úřadem národního koordinátora proti nelegálnímu obchodování proškolila 450 příslušníků pohraniční stráže v přístupu k obětím obchodu s lidmi. OBSE také dlouhodobě pomáhá Černé Hoře zbavit se toxických chemikálií, nadbytečných lehkých a těžkých zbraní a zastaralé munice. Pro policejní složky poskytuje školení v oblastech vyšetřování, utajeného sledování nebo policejní práce citlivé ke genderu. Samostatnou kapitolou je technická podpora Státní volební komisi, zejména před volbami v roce 2018. *„Nezapomínejme, že to je poprvé, co tato instituce získala mezinárodní podporu,“* řekla v listopadu 2016 Janina Hřebíčková.

OSCE Mission to Croatia / Mise OBSE v Chorvatsku

1996 — 2007

---

3 civilisté

Mise OBSE v Chorvatsku byla spuštěna v dubnu 1996 a její kapacita dosahovala až 800 pracovníků. Mezi její úkoly patřila asistence a poradenství chorvatským úřadům a orgánům na všech stupních v oblasti ochrany lidských práv a práv národnostních menšin. Zabývala se také implementací reformní legislativy, dohlížela na náležité fungování a rozvoj demokratických institucí a spolupracovala s dalšími mezinárodními organizacemi. Ještě v roce 1999 například OBSE kritizovala Chorvatsko za to, že neplní své závazky vůči uprchlíkům navracejícím se z Bosny a Hercegoviny a Srbska. „Mise je také kritická vůči zdržení v implementaci zákona o státním občanství. Říká, že jen v samotném městě Vukovar čeká až tři roky na projednání více než 800 žádostí na udělení státního občanství,“ informovalo v roce 1999 Rádio Svobodná Evropa.

Mise však byla nakonec ve svém snažení úspěšná a v roce 2007, poté, co splnila většinu mandátu, převzala její zbývající úkoly nově vzniklá Kancelář OBSE v Záhřebu. Hlavním

úkolem Kanceláře bylo monitorovat soudní procesy o válečných zločinech a podporovat chorvatské úřady při repatriaci válečných uprchlíků. Fungování Kanceláře bylo úspěšné a Stálá rada OBSE tak mohla v prosinci 2011 rozhodnout o ukončení její činnosti. V té době působilo v kanceláři 19 pracovníků.

„Chorvatsko těžilo z přítomnosti OBSE, což bylo prospěšné jak pro občany, tak pro instituce. To bylo potvrzeno minulý týden Evropskou unií, když Chorvatsko podepsalo dohodu o přistoupení k EU. S tím, jak Chorvatsko činilo pokrok, OBSE byla schopná snižovat své závazky. Chorvatský úspěch je i náš úspěch. Dnešní rozhodnutí Stálé rady je výjimečné – rozhodnutí je obvykle potřeba pouze k prodloužení mandátu,“ sdělil k ukončení činnosti tehdejší Úřadující předseda OBSE Audronius Ažubalis. „Je to skvělá vizitka vlády, obyvatel Chorvatska a oddaných příslušníků OBSE, kteří v zemi přes 15 let pracovali,“ připojil se Generální tajemník OBSE Lamberto Zannier.

OSCE Mission to Skopje / Mise OBSE ve Skopji

1992 — dodnes

---

5 civilistů

Mise OBSE ve Skopje zahájila svoji činnost v roce 1992 během jugoslávských válek. Prvotní impulsem k ustavení mise byla snaha zabránit dalšímu rozšíření konfliktu. Původní mandát tedy hovořil o „*monitorování vývoje podél hranice Makedonie a Srbska, jakožto i v jiných oblastech Makedonie, které by mohly trpět přelitím konfliktu. Podpora respektu k teritoriální integritě a udržení míru, stability a bezpečnosti, pomoci zabránit možnému konfliktu v regionu.*“ Během krize v Kosovu byl mandát rozšířen také o hranici s Kosovem. Po událostech z března 2001, kdy došlo k násilným akcím Albánské národní osvobozené armády na severní hranici Makedonie, se OBSE rozhodla několikanásobně navýšit počet členů mise, takže v ní nakonec působilo 72 mezinárodních pozorovatelů, 60 policejních poradců a 17 instruktorů a 10 dalších podpůrných zaměstnanců.

V současnosti v misi působí 43 mezinárodních a 107 lokálních pracovníků. Ti mají za úkol monitorovat situaci na severu země včetně ilegálního obchodu se zbraněmi, humanitární situace, návratu uprchlíků a vnitřně vysídleného obyvatelstva a obchodu s lidmi. Policejní složka mise nemá žádnou exekutivní pravomoc a nenahrazuje makedonské policejní či bezpečnostní složky. Úkolem policejní složky mise tak je především podpořit koordinaci a opětovné nasazení policistů v severních oblastech.

Mise dohlíží na implementaci Ohridské dohody o uspořádání garantujícím zapojení všech etnických komunit v politickém, společenském i kulturním životě. Současně podporuje také decentralizaci, nediskriminaci, jazyková a vzdělávací práva, stejně jako rovné zastoupení všech občanů. Dále se snaží o posílení právního státu a o redukci nelegálně držných zbraní ve společnosti.

Na misi za Českou republiku pobývalo pět expertů, mezi kterými byl i Václav Valtr. „*Mise je zkušenost, kterou při práci doma nezískáte. Interakce s kolegy z jiných členských států OBSE, konfrontace různých kultur a často velmi rozdílných názorů a pohledů. Možnost expertních kontaktů a zvýšení kvalifikace,*“ vypráví, jak by přesvědčil někoho, kdo váhá, zda se na misi přihlásit. „*Pokud jde o Makedonii specificky, tak jde o kulturu podobné té naší, snadné přizpůsobení se místnímu prostředí a minimální jazyková bariéra,*“ dodává.

Nejzásadnější přínos mise vidí Václav Valtr ve zkušenosti s prostředím mezinárodní organizace, ve které jsou i státy, které mezi sebou nemají dobré vztahy, a přesto dokáže organizace fungovat na základě konsensu. A jakého úspěchu si cení nejvíce? „*Že jsem vydržel tak dlouho,*“ odpovídá s úsměvem.

OSCE Mission to Serbia / Mise OBSE v Srbsku

2006 — dodnes

---

2 civilisté

OBSE začalo v Srbsku fungovat v roce 2001 jako Mise OBSE ve Svazové republice Jugoslávie, její název byl ovšem v roce 2003 pozměněn na Mise OBSE v Srbsku a Černé Hoře. Poté, co se Černá Hora stala se samostatným státem, vznikla Mise OBSE v Srbsku.

Ta má v současnosti 23 mezinárodních a 104 lokálních členů a pomáhá Srbsku vybudovat silné, nezávislé a efektivní demokratické instituce. Zaměřuje se proto na oblasti právního státu, lidských práv, prosazování zákona, demokratizaci a rozvoj médií. Spolupracuje s vládou, občanskou společností a médii. Mise má rozpočet

6.3 milionu eur a v průběhu let se na ní podíleli dva čeští experti.

Kromě toho podporuje, společně s Misí OBSE v Albánii, snahy vlád obou zemí na zlepšování vzájemných vztahů. V samotném Srbsku spolupracuje od roku 2013 s Delegací Evropské unie na projektu Technické pomoci inkluzi Romů (TARI). Jen v roce 2016 se srbským institucím v rámci projektu TARI podařilo rozdat stipendia 1 000 romským středoškolským studentům a 14 samosprávných správních jednotek vyvinulo plány na zlepšení infrastruktury.

EUAM – European Union Advisory Mission / Poradní mise Evropské unie

2014 — dodnes

7 civilistů

EU Advisory Mission (EUAM) byla spuštěna 1. prosince 2014 a plné operační kapacity dosáhla na začátku července 2015. Jejím hlavním cílem je podporovat ukrajinské úřady v oblasti civilní reformy bezpečnostního sektoru. Poněkud úsměvná anekdota se váže ke vzniku zkratky mise. Asi nejideálnějším pojmenováním by bylo *EU Security Sector Reform*, avšak zkratka EUSSR byla z očividných důvodů odmítnuta. Další název, *EU Security Sector* (EUSS), byl zase odmítnut Německem. Po několika dalších návrzích tak vzniklo pojmenování EUAM.

Hlavní sídlo mise se nachází v Kyjevě, ale udržuje přítomnost také ve Lvově, Charkově a mobilně i v dalších regionech. Právě ve zmíněných oblastech vzniká důležitý projekt *Support to Police Reform in Ukraine*, který staví na aktivitách EUAM. Má za cíl podpořit obecní policie ve dvaceti

středně velkých městech, kde budou nově zrenovované policejní stanice, bude doručeno 15 nových vozidel a dojde ke školení místních policistů (např. v oblasti zvládnutí stresových situací). To vše zajišťuje švédská policie a *United Nations Office for Project Services* ve spolupráci s EUAM. Právě vybudování obecní policie, kterou Ukrajina dříve vůbec neměla, je jedním z velkých úspěchů této mise.

Na Ukrajině působili také čtyři čeští policejní specialisté v rámci bezpečnostní rozvojové spolupráce „Vzdělávání lektorů antikonfliktních týmů“. Čeští experti předávali v červnu 2016 v rámci pilotního kurzu zkušenosti 20 ukrajinským protějškům. V rámci programu byli také pozváni ukrajinští policisté na setkání antikonfliktních týmů v říjnu 2016 do Prahy. Na Ukrajinu, konkrétně do Charkova, poté odjelo v rámci prvního

Rozpočet mise na rok 2017 je 20,8 milionu eur a mise čítá 234 nasazených expertů, z toho 113 ukrajinských. Mise má pět hlavních operačních priorit: vymezení kompetencí mezi bezpečnostními složkami a institucemi; systém obecních policistů; veřejný pořádek; trestní vyšetřování a stíhání; a řízení lidských zdrojů. Z širšího hlediska EUAM asistuje v obnově důvěry v ukrajinské bezpečnostní a policejní složky po střetech na Majdanu, během kterých došlo k úmrtí řady demonstrantů. V současné době se důvěra v tyto složky pohybuje již okolo 50 %, což představuje značný nárůst oproti roku 2015. Kromě toho EU poskytuje pomoc s implementováním reformy a nabízí praktické rady, školení a další projekty. Zároveň spolupracuje jak s ukrajinskou stranou, tak s dalšími mezinárodními aktéry a koordinuje jejich reformní činnost.

výcvikového kurzu pět českých policistů, kteří předali své know-how i zkušenosti z oblasti výcviku antikonfliktních týmů. Ukrajina není první zemí, která těží ze zkušeností českých policistů – ti je již dříve poskytli například Slovensku nebo Polsku.

Dalším úspěšnou činností mise je dohled nad atestačním procesem ukrajinské policie, kterou si musí policisté projít a splnit tak adekvátní profesionální standardy. EUAM také podpořila vznik Národního protikorupčního úřadu, Speciálního protikorupčního úřadu prokurátora a Národní agentury pro prevenci korupce a zastávala pozici pozorovatele při výběru vedoucích těchto úřadů a jejich zástupců. Asi nejdůležitější roli ovšem EUAM sehrála při ustanovení Národní policie Ukrajiny v listopadu 2015, v rámci které byly její rady zahrnuty i do některých strategií (např. Strategie reformy orgánů Ministerstva vnitra) či legislativy (Zákon o Národní policii Ukrajiny).

Zbyněk Vaníček „Konkurence v rámci mise je obrovská“

Jedním ze sedmi zástupců České republiky na misi EUAM je Zbyněk Vaníček působící v současnosti na pozici vedoucího poradce pro oblast kriminálního vyšetřování, kam postoupil po roce práce na misi. Jedná se tak o nejvyšší pozici

zastoupenou českým občanem v rámci mise EUAM na Ukrajině.

Jakého úspěchu si ceníte nejvíc?

Zejména, že jsem byl do této velmi náročné mise vybrán, protože konkurence v rámci mise je obrovská. A samozřejmě i to, že se mi dlouhodobým úsilím podařilo prosadit pilotní projekt na fúzi pozic operativců a vyšetřovatelů, jež se nedávno rozšířil do dalších 7 regionů a je v současnosti prioritou mise číslo jedna.

Jak byste někomu, kdo váhá, zda se na misi přihlásit, vysvětlil, proč jste se rozhodl odjet na Ukrajinu?

Ukrajina je nám velmi kulturně blízká. Osobně jsem se rozhodl odjet na Ukrajinu, protože jsem sledoval události kolem Majdanu v roce 2013-2014 a cítil jsem potřebu pomoci Ukrajině v reformě kriminální policie a vyšetřování na základě vlastní zkušeností od nás.

Co zásadního vám mise přinesla?

Řadu nových zkušeností v oblasti praktického managementu změn a jejich komunikace na nejvyšší úrovni Národní policie Ukrajiny a Ministerstva vnitřních záležitostí Ukrajiny v rámci reformy relativně rozvinutého bezpečnostního sektoru a také zkušeností v koordinaci velkého mezinárodního týmu zkušených poradců z různých oblastí kriminálního vyšetřování EU.

Velmi hmatatelným přínosem EUAM je zorganizování jen za rok 2015 62 školení pro 2 149 lidí se zaměřením na strategickou komunikaci, fungování obecní policie, kriminální vyšetřování, forenzní techniky, kontroly bezpečnosti silničního provozu, lidská práva, či domácího a genderově založeného násilí. Taktéž byla vybavení bezpečnostním a policejním složkám za více než 550 tisíc euro, které zahrnovalo IT vybavení, fotoaparáty a videokamery, forenzní vybavení, nebo 255 kamer k umístění na policejní vozidla.

2014 — dodnes

22 civilistů

Ačkoli Rusko na počátku nesouhlasilo s ustanovením monitorovací mise, SMM byla nakonec na Ukrajinu vyslána v březnu 2014, tedy po anexi Krymu Ruskou federací a během eskalující krize na východě Ukrajiny. O monitorovací misi požádala Ukrajina a schválena byla všemi 57 členskými státy OBSE. Účel mise je na jedné straně monitorovat a informovat o situaci na Ukrajině a na straně druhé zprostředkovat a podporovat dialog mezi všemi stranami konfliktu. Současný mandát mise byl prodloužen 16. března 2017 o další rok.

Posádky pověstných bílých pancéřovaných vozidel s nápisem OBSE se ale dostaly i do života nebezpečných situací. Od ledna 2015 do dubna 2017 došlo k 183 takovým případům, kdy se pozorovatelé ocitli pod palbou či ostřelováním, došlo k závažným verbálním i fyzickým výhrůžkám a ke škodě na majetku. O práci ve velmi obtížných podmínkách hovoří i Michal Mádl, který má zkušenosti nejen s misí SMM, ale také s misí OBSE v Turkmenistánu: *„Takových momentů bylo mnoho a je poněkud obtížné zdůraznit jeden z nich. Vesměs zahrnovaly hraniční situace, kdy bylo potřeba zachovat klid a rychle se rozhodovat za značného stresu a všemožně ztížených podmínek.“*

Nejtragičtější případ nastal 23. dubna 2017, kdy jedno z vozidel pozorovatelů najelo v Luhanské lidové republice (LLR) na minu. Výbuch zabil amerického paramedika a poranil českého pozorovatele a německou pozorovatelku. Jednalo se bohužel o incident, který není na Ukrajině ojedinělý. Otázka zaminovaných území, ale i nevybuchlé munice, je proto také jednou s oblastí, které se OBSE věnuje.

Napjaté okamžiky mise zažila již v dubnu 2014, kdy ve Slovjansku

rebelové zadrželi osm pozorovatelů a pět Ukrajinců, kteří je doprovázeli. Proruští separatisté je zadržovali týden, poté byli v pořádku propuštěni. Jiní dva členové mise ale byli zadrženi na celý měsíc. Ačkoli jsou životy příslušníků mise tím nejdůležitějším, SMM se taktéž potýká s útoky na technické vybavení. V prosinci 2016 například musela OBSE vypsát novou zakázku na nové dálkové drony, kterých od začátku mise ztratila osm. Kromě toho přišla mise o dva drony s krátkým doletem a o pět se středním. *„Mnoho našich dronů bylo elektronicky zničeno, nebo sestřeleno,“* vyjádřil se tehdy Generální tajemník Lamberto Zannier.

Michal Mádl ale vzpomíná i na světlejší okamžiky, kdy mohl pomáhat lidem, které konflikt bezprostředně zasáhl: *„V rámci mise jsem se mohl podílet na zpřístupnění humanitární pomoci a obnově civilní infrastruktury na východní Ukrajině, což se pozitivně projevilo na životních podmínkách velkého množství lidí. To je dle mého soudu obecně hlavní přínos misí mezinárodních organizací, jež v podmínkách ozbrojených konfliktů mohou dokázat věci, které žádný jiný aktér z nejrůznějších důvodů dokázat nemůže.“*

Důležité je také připomenout, jakým vývojem mise prošla. Když se rozhodovalo o jejím vyslání, šlo o situaci, kdy se z větší části objevovaly nenásilné demonstrace na východě země. Mise tak měla civilní ráz a sílu 100 pozorovatelů. To se ovšem s příchodem války změnilo, a proto její kapacita byla rychle navýšena na 500 expertů. Nešlo již ovšem o nutnost civilní expertízy, ale i vojenské. Mise se neustále přizpůsobovala novým podmínkám a rostla. Stala se z ní v principu mírová operace s rozpočtem 88 milionů eur a navýšením na 1000 členů

Hlavní přínos mise zůstal během jejího fungování v zásadě nezměněn. V dobách, kdy došlo k eskalaci konfliktu, třeba na přelomu ledna a února 2017, dokázala zaznamenat incidenty a vzbudit tak i mezinárodní zájem. Kromě toho mise napomáhá třeba k opravě elektrického vedení, domlouvá příměří nebo dokázala zajistit přístup mezinárodnímu vyšetřovacímu týmu k oblasti pádu letu MH17. Zároveň ale pravidelně čelí nelehkým úkolům, jakými je třeba nebezpečné noční monitorování konfliktu. K tomu využívá více předsunutých kontrolních základů, které umožňují nepřetržité monitorování, ale i nově rozmístěných kamerových systémů. Mise operuje po celé Ukrajině, ačkoli čelila problémům s přístupem na území tzv. Luhanské i Doněcké lidové republiky (LLR, DLR). Hlavním výstupem mise jsou hlášení, ať už za určité období, či z určitého místa. Za rok 2016 jich SMM publikovala 340. Pokud jde o čísla, tak i další údaje jsou zajímavé. V témže roce například OBSE provedla téměř 27 tisíc hlídek, zaznamenala 320 tisíc porušení příměří, setkala se s téměř 2 tisíci narušení svobody pohybu (z různých důvodů) a identifikovala přes 3 tisíce případů, během kterých pozorovatelé zaznamenali zbraň v pozicích, které porušují Minské dohody.

mise v roce 2015. V současnosti má mise 653 mezinárodních pozorovatelů ze 44 států. Nejvíce jich vyslaly Spojené státy – 61. Česká republika se v současnosti s 15 pozorovateli nachází v polovině spektra. Celkově od jejího spuštění prošlo touto misí 22 českých expertů.

Pro tyto experty je mise zdrojem důležitých zkušeností i dovedností, jak o tom hovoří Michal Mádl. *„Mise obecně naučí člověka celé řadě nových dovedností, zejména pak improvizaci a dosažení výsledků s limitovanými zdroji v podmínkách často velmi protichůdných požadavků. Osobně věřím, že to je dovednost, kterou lze efektivně využít v jakékoli „pomisijní“ práci. Dále pak nesmírně posílí schopnosti práce v prostředí velmi různorodých charakterů a profesních „backgroundů“, které by se za normálních okolností na*

jednom místě patrně nikdy nesešly,“ přibližuje hlavní přínosy misí obecně.

Na závěr je nutné dodat, že SMM zdaleka není jedinou aktivitou OBSE na Ukrajině. Organizace například dohlížela na předčasné parlamentní volby v květnu a říjnu 2014. V květnu se jich účastnilo 100 dlouhodobých pozorovatelů, 900 krátkodobých a dalších 18 expertů. OBSE je také součástí trilaterální kontaktní skupiny spolu s Ukrajinou a Ruskem, která se snaží o příměří na Ukrajině. Taktéž se již během protestů na náměstí Nezávislosti snažila o vyjednávání mezi vládou a protestujícími a pod její záštitou tak byla například podepsána druhá Minská dohoda. Na Ukrajině navíc působí i druhá mise, která dohlíží na dvě ruská kontrolní stanoviště na rusko-ukrajinské hranici.

OSCE Mission to Moldova / Mise OBSE v Moldavsku

1993 — dodnes

---

2 civilisté

Konflikt mezi moldavskou vládou a proruskými separatisty v Podněstří postupně eskaloval, až vyústil v intenzivní vojenské střetnutí, do kterého se v roce 1992 zapojilo také Rusko, které si v Podněstří od té doby udržuje silný vliv. Ačkoli bylo v létě 1992 podepsáno příměří, konflikt nebyl dosud urovnán.

Mezi hlavní úkoly mise patří pomoci při stabilizaci konfliktu za podmínky zachování teritoriální integrity Makedonie. Podněstří by mělo podle návrhu OBSE získat speciální statut, který by plně

garantoval lidská, politická, ekonomická i sociální práva tamější populaci. Snaží se tak podporovat vzájemnou komunikaci obou stran při řešení technických a praktických problémů.

Z původních osmi mezinárodních pracovníků byl jejich počet postupně navýšen na 12, se kterými spolupracuje 40 místních obyvatel. Česká republika do mise přispěla dvěma experty, včetně Jana Plešingera, který působil jako zástupce vedoucího mise.

Mise OBSE začala pracovat v Kišiněvě v dubnu 1993 a otevřela dozorčí kancelář v Tiraspolu v roce 1995. Mandát mise vyzývá k ustavení komplexního politického rámce pro vyjednávání. Tím se stal v roce 2005 formát 5 + 2, kterého se jako stálí členové účastní Podněstří, Moldavsko, OBSE, Rusko a Ukrajina a USA a Evropská unie jako pozorovatelé a zprostředkovatelé. Jednání této skupiny byla mnohokrát přerušována, naposledy v souvislosti s ruskou anexí Krymu. V roce 2016 se je misi podařilo znovu obnovit.

EUBAM – European Union Border Assistance Mission / Mise EU pro pomoc na hranicích pro Moldavsko a Ukrajinu

---

2005 — dodnes

---

1 policista / 4 celníci

Mise EUBAM byla oficiálně zahájena v roce 2005 s dvouletým mandátem, který je od té doby pravidelně prodlužován. V misi působí 169 expertů, z toho 106 moldavských, či ukrajinských. Česká republika do této mise vyslala v roce 2009 jednoho policistu, kterého v dalších letech následovali čtyři zástupci celní správy.

Jedním z nich byl také Miroslav Nováček, který na misi působil více jak tři roky. *„Do mise jsem se nadšeně přihlásil s představou předávání znalostí a zkušeností z celní problematiky mým moldavským kolegům, z nichž některé jsem znal už ze svého dřívějšího profesního působení. Brzy po mém příjezdu jsem poznal, že jejich znalosti a odborná orientace jsou na výborné úrovni. Záhy jsem ale pochopil, že asistence s jejich implementací do praxe je to, kde mohu nejvíce pomoci,“* říká.

Nováček má více než dvacetileté zkušenosti s prací v Celní správě v České republice a ty, jak říká, užitoval: *„Uvědomil jsem si, že problémy, otázky a obtíže, se kterými se moldavští kolegové potýkají, se zas tolik neliší od problémů, které jsme my, čeští celníci, řešili v první polovině devadesátých let a poté při přípravě na vstup do Evropské unie. Vždyť i my jsme tehdy potřebovali rady, informace a doporučení, kterých se nám dostalo od kolegů z členských států EU.“*

V rámci svého mandátu ovšem členové mise pouze neradí, ale také pozorují celní odbavení a hraniční kontroly, prozkoumávají přeshraniční data,

mohou zažádat o nové celní odbavení již odbaveného zboží, podnikají neohlášené návštěvy na hraničních přechodech a volně se pohybují na území Moldavska a Ukrajiny.

Z hlediska předávaných rad místní celní správě se mise zaměřuje zejména na oblasti jako je společná kontrola hranice a dohled nad ní, společné hlídkování, boj s korupcí, vyznačení hranice, či podpora s rozvojem oblasti volného obchodu. Jak je možné vidět, nejde pouze o technickou misi, ale součástí jsou i strategické elementy, jako je například již zmíněný boj proti korupci, obchod s lidmi či nelegální migrace.

Mise zároveň slouží i k posílení regionální bezpečnosti zaváděním ekonomického rozvoje a přeshraniční spolupráce, transparentnosti a bezpečnosti podél moldavsko-ukrajinské hranice, ale také na hranici mezi Moldavskem a neuznanou Podněsterskou moldavskou republikou. V článku c) Dodatku k Memorandu o založení mise se jasně píše, že jejím celkovým cílem je *„Přispět k urovnání konfliktu v Podněstří zesílením pohraničních kontrol a dohledem v Moldavsku a na Ukrajině, tudíž snížením možných bezpečnostních hrozeb vycházejících z tohoto regionu.“*

Z tohoto hlediska došlo k zásadním posunům. V prosinci 2015 byla například podepsána Společná deklarace prezidentů Moldavska a Ukrajiny, která zavedla nutnost oficiálního moldavského razítka pro zboží pocházející

Mise EUBAM je unikátní tým, že se nejedná čistě o misi Evropské služby pro vnější činnost, ale o projekt Evropské komise. Druhá jedinečnost spočívá v tom, že působí zároveň v Moldavsku a na Ukrajině a má tedy podepsané Memorandum o porozumění se dvěma státy najednou. Na misi vyslalo své experty 13 členských států a její rozpočet na období prosince 2015 až listopad 2017 činil téměř 15 milionů eur. Sídlo mise je v Oděse, kromě toho má ale také kancelář v Kišiněvě a dalších pět polních kanceláří – dvě na moldavské straně společné hranice s Ukrajinou a tři na ukrajinské. V polních kancelářích přitom působí celkově nejvíce lidí – 109.

z oblastí Podněstří, aby mohlo být exportováno přes Ukrajinu. Díky tomu došlo ke zvýšení objemu zboží, které z tohoto regionu proudilo, což mimo jiné přispívá k uhlazení starých křivd. Misi se ale v roce 2016 také podařilo snížit čas vlakového spojení mezi Oděsou a Kišiněvem, což je pozitivní i pro obyvatele Podněstří, či monitorovala tok zboží a lidí v Podněstří na moldavsko-ukrajinské hranici a radila s rozvojem volného pohybu osob.

Miroslav Nováček

„Mise pro mě byla novou, veskrze příjemnou zkušeností“

Mise neznamena pouze naučit se novým dovednostem, získat zkušenosti, či pomoci partnerům. Během doby, kterou totiž na misi expert stráví, pozná také hostitelskou zemi. To dokresluje i Miroslav Nováček, když říká, že mu mise umožnila nahlédnout na Moldavsko z úplně jiného pohledu. „Moldavsko jsem přestal vnímat tak, jak je obvykle prezentovaná – jen jako jednu z chudých a nestabilních oblastí Evropy, navíc turisticky málo atraktivní,“ říká a dodává: „Po čase jsem začal lépe chápat obtíže, se kterými se

země potýká a viděl jsem úsilí mnoha Moldavanů pomoci s rozvojem země a nastavení v Evropě běžných standardů a postupů do každodenní praxe.“

Pro Nováčka se vztah k zemi postupně vyvíjel. Není to pro něj už jen země, které se snažil pomoci do Evropy. „Je to země, kterou rád navštívím i soukromě, setkat se s přáteli, kteří to nemají snadné, ale o to víc si vážím jejich pozitivního postoje k životu,“ sděluje.

Opomenout ale nejde ani nové zkušenosti, které přicházejí zejména s novými kolegy z rozličných zemí. „Práce v týmu mezinárodních expertů pro mě byla novou zkušeností, nutno říci, že veskrze příjemnou – bylo skvělé pracovat s kolegy, odborníky profesionály s mnohdy hodně zajímavými zkušenostmi, z nichž se mnoho stalo mými přáteli,“ pochvaluje si Miroslav Nováček.

A jaký moment byl pro něj na misi nezapomenutelným? „Smutně nezapomenutelné bylo pro mě první setkání s realitou kontrolních stanovišť rozdělujících zemi, které si nic nezadají s opravdovou hranicí,“ uzavírá.

Důležitou součástí mise je také boj proti pašování. Za samotný rok 2016 tak bylo například zadrženo téměř 46 milionů kusů cigaret. Zejména díky této spolupráci tak klesl objem ilegálních cigaret na trhu v Moldavsku z 5.6 % na 0.92 %. Kromě toho podnikly hraniční stráž a celní úřad z Moldavska a Ukrajiny za asistence expertů mise EU-BAM v roce 2016 tři společné akce, kterými cílily na padělané a pašované zboží a na ilegální přeshraniční transport. Celkově pak mise přispívá k harmonizování cel, hraničních kontrol a obchodním standardům s Evropskou unií.

GRUZIE

V letech 1991-92 došlo v Gruzii k eskalaci dlouhodobých vnitropolitických problémů, které vedly k odtržení Jižní Osetie a Abcházie doprovázenému občanskou válkou. Do obou konfliktů se na straně separatistů zapojilo také Rusko. Konflikt byl ukončen příměří v roce 1992 a spolu s ním byly

ustanoveny i mírové jednotky sestávající z ruských a gruzínských vojáků s asistencí jednotek z Abcházie a Jižní Osetie (tzv. Společné mírové síly). V témže roce požádala Gruzie o přítomnost misí OSN a OBSE, se kterými souhlasili i představitelé obou odtržených oblastí.

OSCE Mission to Georgia / Mise OBSE v Gruzii

1992 — 2008

---

13 civilistů

Prvotním cílem mise bylo podporovat vyjednávání mezi znepřátelenými stranami, která by vedla k politickému řešení konfliktu. „U každé podobné mise jde především o uklidnění a stabilizaci konfliktu, dále o bezpečnost lokálního obyvatelstva, humanitární pomoc a dohled nad dodržováním lidských práv,“ říká Milan Boldi, který se mise účastnil.

S postupem času se mise rozrostla, jak počtem expertů, tak i šíří svého mandátu. Již v roce 1994 byl původní mandát rozšířen o podporu lidských práv a pomoc s budováním demokratických institucí, monitorování

a podporu svobody médií či dohled nad tzv. Společnými mírovými silami Gruzie, Ruska, Abcházie a Jižní Osetie.

Mezi aktivity rozšířeného mandátu také patřila podpora vytváření institucí právního státu, např. nové ústavy, která byla přijata v roce 1995, implementace legislativy ohledně občanství nebo monitorování a pomoc s organizací voleb. Přestože OBSE asistovala u parlamentních a prezidentských voleb již v roce 1995, ještě v roce 2002 musela konstatovat, že nesplňují mezinárodní standardy. I zde je ovšem vidět posun, jelikož v roce 2008 volby již tyto požadavky naplnily.

Mise OBSE měla sídlo v Tbilisi a od dubna 1997, také v Cchinvali v Jižní Osetii. Celkový počet pozorovatelů, kteří monitorovali území Gruzie s výjimkou Abcházie, kde působily mírové jednotky OSN, byl zpočátku stanoven na osm lidí. Ačkoli měli pozorovatelé přístup i do Jižní Osetie, potýkali se i s problémy, například s omezením přístupu ke klíčovému Rokskému tunelu. Mise byla robustní, rozpočet na rok 2006 čítal téměř 12 miliónů eur. O dva roky dříve to bylo dokonce více než 22 milionu eur. Počet expertů v roce 2008 na misi činil 183 lidí, z toho 137 místních. V této misi působilo celkově 13 Čechů a Češek. Nejvíce jich monitorovalo hranice, ale působily i jako vojenští pozorovatelé či instruktoři výcviku rychlého nasazení.

Mandát byl v roce 1999 dále rozšířen i o kontrolu hranic mezi Gruzii a Ruskem (Čečenskem, Ingušskem a Dagestánem) a o výcvik a podporu gruzínských pohraničnicků. O velkém tematickém záběru mise hovoří i to, že zahrnovala např. asistenci při posilování ekonomické a environmentální bezpečnosti.

Právě monitoring hranice mezi Gruzii a Ruskem byl náplní práce Milana Boldiho. *„Mise OBSE využívala ke svému pozorování helikoptéry. To bylo pro civilisty, jako jsem byl já, nezapomenutelné. Rovněž tak i samotné prostředí Kavkazu. Na to vzpomínám často. Kolem vás jen hory, jednoduchý život pastevců,“* přibližuje nezapomenutelné momenty Boldi.

Zásadní problémy pro misi OBSE začaly v srpnu 2008, kdy se rozpoutala pětidenní válka mezi Gruzii a Jižní Osetií. 8. srpna došlo k evakuaci zaměstnanců OBSE z Jižní Osetie a mise se tam již nevrátila. Devět dní na to sice bylo odsouhlaseno vyslání stovky dalších pozorovatelů, ale mandát mise vypršel 31. prosince 2008 a již nebyl obnoven. Poslední experti mise ukončili svou práci 30. června 2009. Prodloužení mandátu bylo nejdříve zablokováno Ruskem a poté Gruzii, která odmítla ruský protinávrh.

Z regionu se v červnu 2009 stáhlo také asi 130 pozorovatelů mise OSN, které taktéž nebyl prodloužen mandát. Jediná mise, která tak v regionu zůstala, je mise EUMM, do které zamířila řada expertů z mise OBSE. Jen v hlavním sídle EUMM v Tbilisi působilo v červnu 2010 celkem 26 bývalých pracovníků mise OBSE.

Milan Boldi:

„Úspěchem mise bylo uklidnění cele situace, humanitární pomoc, otevření a spolupodílení se na mírovém dialogu mezi Ruskem a Gruzii, a to za účasti EU“

Pomyslným mostem, mezi misí OBSE v Gruzii a EUMM je Milan Boldi, který působil na obou. *„Největší úspěch?“* zamýšlí se nad misí OBSE. *„To je složitě říci,“* pokračuje, *„pro Rusko to znamenalo, že existovala síla, která měla možnost konflikt sledovat a tlačit ho k dodržování suverenity jiného státu. Několikrát se stalo, že Rusové narušili vzdušný prostor Gruzie. Díky našemu pozorování mohla Gruzie oficiálně reagovat.“*

„U mise EUMM to byla reakce na skutečný vojenský konflikt mezi Ruskem a Gruzii,“ srovnává Boldi obě mise. *„Úspěchem mise bylo uklidnění cele situace, humanitární pomoc, otevření a spolupodílení se na mírovém dialogu mezi Ruskem a Gruzii, a to za účasti EU,“* dodává.

Změna se týkala i prostředí, kde experti pobývali. Zatímco během mise OBSE žili na základně daleko od civilizace, v EUMM žili experti ve městě, takřka běžný život: *„Nicméně jsem se tu setkal s chudobou lidí, kteří opravdu nic neměli. Děti byly hladové, neměly co na sebe, byla jim zima,“* vzpomíná i na stinné stránky.

Nejzajímavější byly pro Boldiho mise z humanitárního a sociálního hlediska. *„Každá mise, ať už byla v Gruzii, Kosovu či kdekoliv jinde na světě, pro mě byla nesmírně obohacující zejména z pohledu dodržování lidských práv a sociálních vazeb,“* říká.

2014 — dodnes

---

7 civilistů

Evropská unie sehrála v roce 2008 důležitou roli. Do úsilí ukončit boje se vložila nejvíce Francie, která byla v té době zároveň předsednickou zemí EU. Francouzskému prezidentovi Nicolasovi Sarkozymu se podařilo vyjednat s ruským prezidentem Dmitrijem Medveděvem a gruzínským prezidentem Michailem Saakašvilim dohodu o šesti bodech, která válku ukončila. A mise EUMM na plnění této dohody dohlíží.

„Když se začala formovat mise EUMM, chtěl jsem přispět svými znalostmi a zkušenostmi, zejména z oblasti mezinárodního humanitárního práva, k úspěchu této mise. Původně jsem měl v plánu zůstat pouze šest měsíců, nakonec se mé působení protáhlo na šest let,“ líčí svůj podíl na misi Martin Kulíšek.

Mandát mise sice pokrývá celou Gruzii, avšak faktické úřady a orgány v Abcházii a Jižní Osetii odmítly povolit přístup mise na území pod jejich kontrolou, což zůstává jednou z hlavních překážek monitorovací mise.

„Je nutné zdůraznit, že mise EUMM nemá výkonný, nýbrž pozorovací mandát. Její představitelé se

však na regionálně operační úrovni setkávají se všemi stranami konfliktu a snaží se pro místní obyvatele žijící na území blízko administrativní hranice dohodnout takové podmínky, aby se důsledky války promítly do jejich života co nejméně,“ přibližuje náplň mise Kulíšek.

EUMM proto prosazovala na obou stranách takové konkrétní kroky, z kterých by měly obě strany užitek a které by dále snížily vzájemné napětí. Takovými projekty jsou například obnova poničeného zavlažovacího kanálu Tiriponi, nebo zavedení přímé telefonní linky, která mezi oběma stranami významně přispěla k deeskalaci ve vyhrocených okamžicích. Od ledna do října 2016 byla tato *hotline* aktivována celkem 1 371krát.

Přesto dochází k incidentům, které jsou životu nebezpečné. A to i pro členy monitorovací mise, jak dokládá zážitek Davida Knoblocha, který na misi pobýval 12 měsíců a své zážitky vylíčil Krajským listům: *„Byl jsem přítomen střelbě, kdy pohraničníci na naši patrolu několikrát vystřelili. Tato situace se naštěstí obešla bez újmy na životech či zdraví příslušníků naší*

Mise EUMM byla ustanovena 15. září 2008, tedy měsíc po podepsání dohody o šesti bodech. Na její základně v Tbilisi, a v terénních kancelářích v Gori, Mccheta a Zugdidi působí 344 expertů, z čehož je 129 místních. Na misi je v současnosti 11 českých expertů: tři ženy a osm mužů, kteří všichni působí přímo v Zakavkazsku. Z hlediska počtu vyslaných expertů je před Českou republikou z osmadvacitky pouze sedm států. Misi navíc chybí dalších zhruba 50 pozorovatelů, což představuje příležitost pro zapojení dalších českých expertů.

patroly. Ale v tento okamžik mi opravdu už do smíchu nebylo."

Největším problémem na lokální úrovni, zůstávají překážky pro obyvatelstvo žijící v blízkosti administrativní hranice. „V praxi se jedná například o překročení administrativní hranice za účelem návštěvy příbuzných či nákup základních potravin. Pro nás jsou to téměř rutinní záležitosti, o kterých ani nepřemýšlíme, pro obyvatele regionů okolo administrativní hranice se však jedná o riskantní záležitosti, jejichž důsledky mohou být nejen ekonomické povahy ve formě pokuty, ale i zadržení a odnětí svobody," líčí Kulíšek.

Jeho slova potvrzuje i David Knobloch: „V případě nelegálního přecházení hranic jsme řešili zadržení osob a poskytovali informace rodině a zároveň i policii. Mezi další úkoly například patřila kontrola policistů na hranicích, tedy zda mají správné zbrojení a výstroj. Na hranicích mezi těmito státy platí, že je nesmí střežit vojáci, nýbrž pouze policie. Vojáci bývají tedy často převlékáni do uniforem policie. Přecházení hranic je nelegální, avšak pouze z pohledu Osetie, pro Gruzince nikoli."

Přestože řešení konfliktu je v nedohlednu, současná stabilní situace představuje ve srovnání s podzimem 2008, kdy se všeobecně soudilo, že pokračování bojů je jen otázkou dnů, znatelné zlepšení životních podmínek místních obyvatel a mise EUMM si tak během svého působení získala uznání i důvěru všech zapojených stran.

„Mise nesčetněkrát úspěšně intervenovala za to, aby se komunity lidí rozdělených válkou mohli setkávat, vyměňovat si názory a posilovat tak vzájemnou důvěru mezi sebou. Jenom tak se dají překonávat překážky stanovené politickou situací," dodává Kulíšek.

Martin Kulíšek:

„Mise nesčetněkrát úspěšně intervenovala za to, aby se komunity lidí rozdělených válkou mohli setkávat, vyměňovat si názory a posilovat tak vzájemnou důvěru mezi sebou."

„Gruzii jsem několikrát navštívil jako turista ještě před srpnovými událostmi roku 2008. Bylo to v době, kdy Gruzie začala jasně směřovat na Západ, a první reformy slavily úspěch. Tehdejší entuziasmus a nadšení obyvatel však přerušila právě válka v roce 2008," líčí Martin Kulíšek motivaci, díky které se na misi přihlásil.

Jako nezapomenutelný zážitek líčí zkušenost, kdy se obyvatelé gruzínské národnosti žijící na území Abcházie nemohli bez náležitých dokumentů dostávat na území ovládané vládou Gruzie. „Dokumenty však bylo velmi obtížné získat. Jedinou možností, jak se dostat například k lékaři na druhé straně administrativní hranice, bylo přebrodit řeku," přibližuje, jaké dopady má konflikt na obyvatele.

„Vidět sedmdesátiletou stařenku s berlemi, jak se v zimě brodí řekou, protože jinou možnost nemá a mít nebude, je zážitek, po kterém si člověk uvědomí, že práce v misi má svůj smysl."

Jako vůbec první věc, na kterou mise dohlížela, bylo stažení ruských ozbrojených sil z oblastí sousedících s Jižní Osetií a Abcházií. Od té doby monitoruje mise příměří ve dne i v noci. Od ledna do října 2016 tak například pracovníci mise podnikli 3 880 hlídek a hovořili s 12 301 lidmi. Kromě toho byla situace výrazně normalizována díky dvěma memorandům o porozumění, které EU podepsala s gruzínskými ministerstvy obrany a vnitra. Například díky memorandu s Ministerstvem obrany došlo v roce 2009 k výraznému omezení rozmístění jednotek a těžkých zbraní v sousedících oblastech s administrativní hraniční linií (ABL) s Abcházií a Jižní Osetií. To bylo umožněno nejen monitoringem, ale také dílčími úspěchy v budování důvěry mezi znepřátelenými stranami. Takovým úspěchem byla například rychlá reakce v květnu 2016, kdy byl zastřelen gruzínský civilista samozvanou abchazskou pohraniční stráží. Díky misi bylo sníženo napětí a nedošlo k další eskalaci konfliktu. V Gali byl také obnoven mechanismus předcházení incidentům s Abcházií a v rámci tohoto mechanismu také došlo k deseti schůzkám s Jižní Osetií.

ARMÉNIE / ÁZERBÁJDŽÁN

The Personal Representative of the Chairperson-in-Office on the Conflict Dealt with by the OSCE Minsk Conference (PR CiO) / Minsk Group

Osobní představitel úřadujícího předsedy OBSE pro konflikt v Náhorním Karabachu (PR CiO) / Minská skupina

---

1995 — dodnes / 5 civilistů

OSCE Office in Yerevan / Kancelář OBSE v Jerevanu

2000 — dodnes / 2 civilisté

OSCE Office in Baku / Kancelář OBSE v Baku

2000 — 2015 / 1 civilista

Konflikt v Náhorním Karabachu, který za sebou zanechal 30 tisíc mrtvých, propukl na konci 80. let. Válka mezi Arménií a Ázerbájdžánem skončila formálním příměřím v květnu 1994, při kterém OBSE hrála klíčovou roli. Již v roce 1992 organizace vytvořila Minskou skupinu s cílem konflikt vyřešit. „*Ta představuje 10 států kdy USA, Francie a Ruská Federace zaujímají spolupředsednickou pozici. Tyto státy jmenují své velvyslance – tzv. spolupředsedy. Ti mají mandát od svých*

vlád a 57 členských států OBSE k vyjednávání mezi stranami konfliktu, za účelem dosažení jeho urovnání,“ přibližuje práci Minské skupiny Jiří Aberle, který působil v Kanceláři PR CiO.

„Velvyslanci zajišťují několikrát za rok do regionu — jednájí s prezidenty, ministry zahraničních věcí a obrany, případně s představiteli komunit, organizují setkání prezidentů a ministrů mimo region, koordinují aktivity představitelů zemí Minské skupiny, předkládají

společné návrhy na řešení atd. Mimo jiné stáli u zrodu tzv. Madridských principů (2007), které jsou základem pro vyjednávání," dodává Aberle.

Ačkoli docházelo k porušování příměří, nejvíce na sebe konflikt upozornil mezi 2. a 5. dubnem 2016, kdy došlo k jeho výrazné eskalaci. Na to vzpomíná i Jiří Aberle. „Nezapomenutelných okamžiků bylo několik. Jedním z nich bylo, když mi v sobotu 2. dubna v jerevanské rezidenci asi v 7:00 zazvonil telefon a Pohraniční komisař z arménského ministerstva obrany mi vzrušeným hlasem oznámil, že v ranních hodinách ázerbajdžánská vojska na několika úsecích fronty zaútočila na arménské pozice a že do bojů jsou zapojeny těžké zbraně.“

A hned druhým zážitkem přibližuje nebezpečnost mise: „Když jsem musel poprvé při monitoringu na čáře dotyku vojsk, skočit do zákopu a ukryt se, neboť se v blízkosti ozvaly výstřely z kulometu.“ Jiří Aberle působil v Kanceláři PR CiO, která má monitoring na starosti. „Jedná se o misi, která je permanentně v regionu, tvoří ji 6 mezinárodních členů (včetně vedoucího – PR CiO) a dalších 11 místních (zabezpečující personál). Tato mise se řídí mandátem PR CiO a hlavní její naplní je monitorování politicko-vojenské situace, zejména pak dodržování příměří na čáře dotyku nepřátelých vojsk v Náhorním Karabachu a na ázerbajdžánsko-arménské hranici," přibližuje náplň mise.

Monitoring ovšem není vždy jednoduchý, jak přiznal 8. dubna 2016 sám PR CiO Andrzej Kasprzyk: „Monitorovací návštěvy v oblastech střetů na čáře kontaktu nejsou v tuto chvíli možné, ačkoli se je snažíme zorganizovat, jak nejdříve to situace dovolí," řekl. „Moje kancelář, s mým mandátem a zdroji, může hrát pouze omezenou roli v prevenci konfliktu," dodal temně.

Ačkoli mají obě mise, tedy Minská skupina a PR CiO oddělený mandát i rozpočet, úzce spolupracují. Přestože je Minská skupina často kritizována za neschopnost najít řešení konfliktu, Aberle přibližuje úspěch samotné Kanceláře PR CiO: „Domnívám se, že se naše mise svou prací značnou měrou podílela

a nadále podílí na tom, že se v Náhorním Karabachu a v regionu neválčí. Myslím, že to je největším dosavadním úspěchem našeho týmu – a toho si nejvíce vážím. I když je mír v této zóně křehký a k porušování příměří dochází denně, obě strany konfliktu vědí, že naše mise situaci monitoruje a podává nestranné informace vídeňskému ústředí OBSE.“

Na závěr vzpomíná Jiří Aberle ještě na jeden silný zážitek: „Nezapomenuté také bylo, když jsem vedl a koordinoval humanitární operaci za účelem vyhledání padlých vojáků v „zóně nikoho“ (No Man's Land) na ázerbajdžánské straně po dobu 8 dnů po tzv. čtyřdenní válce.“

Jiří Aberle

„O nevyřešené konflikty jsem se zajímal delší dobu“

Před misí monitorující situaci v Náhorním Karabachu nasbíral Jiří Aberle zkušenosti i v postkonfliktních zemích – v Moldavsku na misi OBSE v roce 1995 a v Kosovu na misi OSN v roce 2000. Kromě toho se seznámil i se samotným regionem jižního Kavkazu. V roce 2003 působil jako volební pozorovatel OBSE v Ázerbajdžánu a v roce 2004 na stejné zaměřené misi v Gruzii. „Postkonfliktní situaci v zemích vzniklých v souvislosti s rozpadem SSSR jsem vnímal jako nadále velmi nestabilní, neúnosnou pro většinu jejich obyvatel a nesoucí potenciál rozhoření nových konfliktu," přibližuje postupně svou motivaci k přihlášení se na misi v Kanceláři PR CiO.

„Měl jsem možnost vyslechnout si autentické příběhy jak prostých občanů, tak představitelů místní správy a politiků nejrůznější úrovně. Zaujalo mne, jak mají národy jižního Kavkazu tak mnoho společného a zároveň tak mnoho rozdílného, což je zdrojem jejich nepřátelství," říká Aberle.

Jak dále dodává, byl přesvědčen, že může využít své zkušenosti nejen z předchozích misí, ale také z vojenské profese i civilního sektoru na úseku krizových řešení. A to právě na misi, „která má jako jediná přístup do zóny konfliktu – v misi zaměřené na řešení náhorně-karabašského konfliktu," uzavírá.

OBSE kromě mise, která sídlí v Tbilisi, udržuje přítomnost v regionu také v Jerevanu a do 31. prosince 2015 působila i v Baku. Obě místní zastoupení byla otevřena v roce 2000. Kancelář v Ázerbajdžánu měla za úkol podpořit kooperaci mezi vládou a OBSE ve snaze implementovat principy a závazky OBSE a také udržovat kontakty se státním i nestátním sektorem. Kancelář v Arménii, operující s rozpočtem 3 miliony eur, 7 mezinárodními a 41 lokálními příslušníky, se dodnes věnuje oblastem jako je domácí násilí, reforma bezpečnostního sektoru a vládnutí, zapojení žen v politice, povzbuzení zájmu o věci veřejné mezi mladými, ekonomická integrace, lidská práva a právní stát nebo boj proti korupci. Na misi v Baku a Jerevanu působili dohromady tři čeští zástupci, v Kanceláři PR CiO jich působil pět.

PRT - Provincial Reconstruction Team Lógar / Provinční rekonstrukční tým v Lógaru

2008 — 2013

39 civilistů

Během pětiletého působení českého Provinčního rekonstrukčního týmu (PRT), který působil ve východním Afghánistánu v provincii Lógar, se podařilo implementovat celkem 248 projektů. *„Úkolem PRT bylo svými rozvojovými projekty přispět ke stabilizaci provincie ve spolupráci s lokální vládou. Jednalo se o úkoly v podobě rozvoje provincie a jejich jednotlivých odvětví, ať už vzdělávání, zdravotnictví či vodohospodářství,“* přibližuje vedoucí civilní části 1. týmu, který v Lógaru působil, Václav Pecha.

Hlavním cílem českého PRT od roku 2008 do roku 2012 bylo podporovat udržitelný politicko-ekonomický rozvoj v provincii a následné předání zodpovědnosti za něj do rukou provinční a centrální vlády. Jako hlavní byly vytipovány oblasti infrastruktury a základních institucí – zdravotnické zařízení, školní

i administrativní budovy, policejní stanice a výcviková střediska, ale také most či přehrada.

Český PRT postavil výcvikové a školicí středisko, kterým projde každý rok 600 policistů, v distriktu Chuši postavil dvě školy pro 600 dívek, opravil 11 mostů, postavil střední školu pro více jak 1200 studentů, ale také odbahnil a obnovil přehradu Surchab. Právě tento projekt byl jedním z největších a stál v přepočtu 17 milionů korun. Z rekonstrukce přehrady, která slouží zejména k zavlažování, přímo těžilo asi 3 500 místních Paštunů. Zakázku na odbahnění přehrady dostala místní firma – to bylo pro PRT typické, snažil se co nejvíce spolupracovat s lokálními zaměstnanci i firmami tak, aby investované peníze zůstávaly v regionu.

Kromě toho ale český PRT také podpořil školení afghánských novinářů

„PRT je nástroj podporující bezpečnost prostřednictvím rozvoje a rekonstrukce a prostředek k rozšíření vlivu koaličních jednotek a zejména centrální afghánské vlády. Původně byly PRT zajišťovány a financovány pouze ze strany USA, v současnosti jsou řízeny a financovány patnácti dalšími zeměmi,“ definovala PRT obecně výroční zpráva Ministerstva zahraničních věcí.

Český tým byl společným projektem Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva obrany. Z pohledu civilních misí byl velmi specifický. „Oproti jiným civilním misím se PRT lišil jednak mandátem, které NATO v Afghánistánu mělo. Také ale samotným uspořádáním, neboť se jednalo o civilně-vojenskou misi, kde obě části mise musely velmi blízce spolupracovat a dále tím, že úspěch mise byl úzce spjat se spoluprací s lokální vládou,“ vysvětluje Václav Pecha. Tým se tak vždy skládal z civilní, početně menší, části a části vojenské. Civilní se věnovala rozvojovým projektům, úkolem vojenské části pak bylo zajistit „bezpečnost a pohyb všech členů PRT, komunikaci s ISAF a národním velením a plnění úkolů vyplývajících z operačního plánu ISAF,“ píše se ve výroční zprávě MZV. Civilní část mise oproti tomu udržovala kontakty s místním obyvatelstvem

v Rádiu Svobodná Evropa. Do Prahy na šestitýdenní kurz přijeli zástupci dvou lógarských rádií a největší afghánské tiskové agentury Pajhwok. Český tým také podporoval v Lógaru vzdělávání pro novináře i dodávky technického vybavení (ty poskytl například malé komunitní stanici Millie Paygham či státnímu rozhlasu RTA).

Jak je možné vidět, PRT měl opravdu pestrou škálu činností. „Každý den byl unikátní. Žádná jiná mise nebyla tak specifická právě tím, že rutina neexistovala,“ vzpomíná Václav Pecha. Také vzpomíná na smutně nejsilnější moment, který ho zasáhl. Byla jím smrt jednoho kolegy z vojenské části mise. Právě v otázce bezpečnosti si musely často obě složky mise vyjít vstříc. „Když řeknou, že někam jet nemůžeme, tak my víme, že to nedělají ze zlé vůle, ale že to dělají proto, abychom se všichni vrátili živí a zdraví. Takže to respektujeme. Já si myslím, že se nám snaží vyjít maximálně vstříc,“ přibližuje vzájemné působení obou složek Matyáš Zrno, který vedl civilní část PRT v letech 2010 a 2011 pro Radiožurnál.

„Samozřejmě, že to je nebezpečná oblast, ale v drtivé většině času a případů tam normálně pracujeme, nikdo nám nenadává na cestě, když někam jedeme. Naopak nás poměrně výrazně vždycky vítají a snaží se, abychom třeba v jejich vesnici něco děláli,“ dodává Zrno.

Český PRT ukončil činnost v Afghánistánu v únoru 2013 a během svého působení realizoval mnoho praktických a udržitelných projektů. Kromě výše zmíněných aktivit poskytl PRT například v roce 2008 sedm sáňek či solární panely pro nemocnici

ve spádové oblasti pro 10 tisíc lidí, pomáhal zaměřit silnice či rekonstruovat kontrolní stanoviště pro policisty. Největší porce prostředků ovšem v letech 2008 a 2009 putovala do oblasti školství (48 milionů korun), druhá byla oblast vodního hospodářství (41 milionů korun) a až třetí bezpečnosti (20 milionů).

„Máte u nás dobré jméno už od dob Československa. S vašimi vojáky vycházíme profesionálně, spolupráce s nimi je dobrá. Doufám, že s Čechy budeme moci spolupracovat i nadále a že nám budete i v budoucnu pomáhat,“ prohlásil v roce 2009 Atiqulláh Ludín, guvernér provincie Lógar. A o viditelném přínosu hovořil také Matyáš Zrno: „Když vidíme zavodňovací kanál, který umožňuje lidem obdělávat půdu a vydělat si na svoje živobytí, tak taky my i místní víme, že je to naše stopa. Před dvěma lety samozřejmě málokdo věděl, že existuje nějaká Česká republika, ale teďka už jsme v Lógaru jaksi známou značkou. Takže stopa je a taky doufám, že zůstane.“

Celkově český rekonstrukční tým investoval v provincii Lógar na čistiště rozvojové či humanitární projekty zhruba 300 milionů korun. Projektů tak bylo velké množství, může ale Vašek Pecha zmínit jeden nejsilnější? „Asi to bylo dokončení a předávání první dívčí školy v okrese Puli Alam,“ říká. „PRT byla skvělá příležitost. Jednalo se o čistě český projekt financovaný naší vládou a byla to i první mise, kde si ČR mohla vyzkoušet civilně-vojenskou spolupráci. Něco, o čem se předtím jen učilo,“ dodává Pecha na závěr.

a úřady, identifikovala potřeby místního obyvatelstva a navrhovala projekty, které měly místnímu obyvatelstvu pomoci a dohlížela na jejich implementaci. Český PRT, stejně jako ostatní týmy v zemi, byl součástí mise ISAF (International Security Assistance Force/ Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly) pod velením NATO v úzké spolupráci s afghánskou vládou. V českém PRT působilo vždy 10 – 12 civilních odborníků – stavebních a zemědělských inženýrů, odborníků na rozvoj, veterinární medicínu, bezpečnost i média. Český PRT měl ve srovnání s týmy ostatních států poměrně velké zastoupení civilních expertů.

2007 — 2016

---

3 civilisté / 31 policistů

Vzniku dnes již ukončené mise EUPOL v Afghánistánu předcházela unilaterální projekt, který Německo, jako jeden z pěti států zodpovědných za reformu afghánského bezpečnostního sektoru, zahájilo nedlouho po pádu Tálibánu v roce 2001. Tento projekt se však brzy ukázal jako neudržitelný, a proto se v roce 2005 Evropská unie, i její členské státy, zavázala ke společné pomoci afghánské vládě v nastolení právního státu.

V roce 2006 proběhla průzkumná mise, která navrhla zaměřit projekt na strategický přístup k vybudování funkční národní policie s celonárodní kompetencí. Na konci května 2007 se tak Rada rozhodla ustanovit misi EUPOL, která měla pokračovat v práci započaté Německem a harmonizovat postup různých partnerů v policejní reformě.

Evropský účetní dvůr (EPA), který v roce 2015 prováděl audit mise, k tomu napsal: „Cílem bylo přispět k vytvoření udržitelných a efektivních policejních opatření, pod hlavičkou afghánské vlády, která by zajistila příslušnou spolupráci se širším systémem trestního soudnictví.“

Mandát mise skončil na počátku roku 2017. Ačkoli je to teprve nedávno, je možné již částečně zhodnotit význam této mise. Z výše zmíněného auditu jasně vyplývají dvě skutečnosti. Mise operovala v opravdu náročných a nestabilních podmínkách, kvůli kterým asi třetina zmíněných 400 milionů eur putovala na zajištění bezpečnosti samotné mise. „Po složitém začátku,“ píše EPA, „EUPOL získal postupně uznání od dalších aktérů pro svoji expertízu a významné přispění k probíhající reformě policie.“ Obzvláště efektivní byla mise v aktivitách spojených s výcvikem, méně

úspěšná pak v mentorování a v podávání doporučení. Zároveň, ačkoli za sebou mise má hmatatelné úspěchy, afghánský soudní a policejní sektor stále trpí systémovou slabostí a smíšené výsledky lze přičíst také na vrub mise samotné.

Za Českou republiku se do mise v průběhu let zapojilo 24 expertů, z čehož převážná většina (21) byla vyslána Policií ČR. V roce 2010 působilo na misi šest českých policistů. Pět z nich působilo v provincii Lógar při Provinčním rekonstrukčním týmu, řízeném kontingentem Armády České republiky a civilními experty Ministerstva zahraničních věcí. Jedním z českých zástupců na misi byl i Martin Nešuta, který v Afghánistánu strávil čtyři roky a čtyři měsíce. „Je nutno uvést, že mise, jako byl Afghánistán, rozhodně není pro začátečníky, a to zejména z profesionálního úhlu pohledu. Já jsem odjel do Afghánistánu v době, kdy jsem měl za sebou dvouleté působení v misi UNMIK Kosovo, jedno a půl leté působení v misi J.I.P.T.C. v Jordánsku a roční působení v misi UNMIL v africké Libérii,“ upozorňuje.

Za úspěch mise EUPOL je označováno ustanovení výcvikových institucí pro afghánskou policii. Školu, která byla založena v roce 2010, navštívily k září 2012 nejméně 4 tisíce afghánských policistů a policistek. Na to upozorňuje i Martin Nešuta, ačkoli je k misi jinak spíše kritický: „Mise nedosáhla úspěchů, které by vzhledem k vynaloženým nákladům na misi byly alespoň uspokojivé. Za možná jediný hmatatelný úspěch se dá pokládat přispění mise k vyškolení určitého počtu personálu afghánských bezpečnostních sborů, zejména afghánské policie, a to v letech 2011–2013. Vzhledem k tomu, že nebyla ověřena

Kromě napojení policie na širší systém trestního soudnictví pak účel mise, jejíž celkový rozpočet byl mezi květnem 2007 a prosincem 2014 téměř 400 milionů eur, spočíval také v podpoře reformy Ministerstva vnitra a profesionalizace národní policie v rámci právního státu a respektu k lidským právům. Ideální cílový stav mise se vlastně dá vyjádřit slovy jedné z hlavních postav akčního seriálu Komisař Amanulláh, který EUPOL podpořil, aby zvýšil renomé policie u veřejnosti. Vyšetřovatelka, s lehce zahalenými vlasy a ve fialovém kabátu, se zde doptává obviněného. Ten ji začne razantně vyhrožovat a odvolávat se na moc svého otce. „Poslouchej, co Ti teď řeknu,“ nedá se zastrašit vyšetřovatelka. „I kdyby měl Tvůj otec za sebou celou vládu a všechny peníze, nezachrání Tě před spravedlností,“ dodává ostře.

implementace a účinnost poskytnutého vzdělání v praxi, je diskutabilní, jak velkého úspěchu bylo vlastně dosaženo."

Společně s Ministerstvem vnitra podpořil EUPOL také vznik důležitých koncepčních dokumentů, např. Strategie pro národní policii či Konceptu pro obecní policii, který je zohledněn v každodenní policejní práci a je místním obyvatelstvem velmi dobře přijímán. Dále došlo k rozšíření kapacity krizových linek a zlepšení komunikace mezi policií a obyvatelstvem. EUPOL navíc napomohl k propojení

a navázání spolupráce mezi Národním ústředním úřadem Interpolu v Kábulu a afghánskými bezpečnostními složkami v oblasti terorismu, drog, obchodování s lidmi, praní špinavých peněz aj. Při všech příležitostech také EUPOL podporoval zapojení žen do policejního sboru, prosazoval nediskriminační politiku, snažil se řešit sexuální obtěžování, podporovat zapojení konceptů lidských práv a genderu do struktur a operací Afghánské národní policie, ale také harmonizaci práv a lidských standardů.

Jedním z problémů, kterým EUPOL během svého působení čelil, byl také nedostatečný počet expertů, kteří se do mise hlásili kvůli vysoké náročnosti a nebezpečnosti mise. Počet mezinárodních expertů dosáhl vrcholu v lednu 2012, kdy čítal 341 lidí. V roce 2008 byl přitom schválený počet expertů navýšen na 400. Od roku 2012 pak počet už jen klesal. V listopadu 2016, tedy ke konci mise, čítal 112 mezinárodních expertů a 122 lokálních. Do EUPOLu se také nepodařilo zapojit všechny státy – své experty vyslalo pouze 21 zemí. Jiné problémy zmínil v rozhovoru pro TÝDEN.cz v létě 2009 tehdejší Zástupce velitele EUPOL Jan Schürmann. „Bohužel, stává se, že nám přes noc utečou policisté v plné výzbroji. Zřejmě proto, že Tálibán v určitých částech země platí prostě víc. Od ministerstva v Kábulu dostávají v průměru jen 80 až 100 dolarů," sdělil.

EUSR – EU Special Representative / Kancelář Zvláštního zástupce EU pro Afghánistán

---

2001 — dodnes

---

1 civilista

Konec mise EUPOL ale neznamená, že by se Evropská unie Afghánistán dále nevěnovala. Tato země zůstává v popředí rozvojové pomoci, kterou EU nabízí, navíc v zemi stále působí Kancelář Zvláštního zástupce EU pro Afghánistán (EUSR), ve které v minulosti působil i jeden z českých expertů. Tato kancelář byla založena v prosinci 2001 a od ledna 2002 má sídlo v Kábulu. Jejími hlavními úkoly jsou přispívat k rozvoji demokracie a právního státu, pomáhat s budováním administrativních a expertních kapacit, podporovat

ekonomický rozvoj a v neposlední řadě prosazovat lidská práva.

Aby mohl EUSR tyto úkoly plnit, udržuje úzké kontakty s afghánskými institucemi, vládou, parlamentem i místními orgány, ale také s mezinárodními a regionálními subjekty. Zároveň podporuje politický dialog mezi EU a Afghánistánem a podporuje OSN se zvláštním důrazem na koordinování mezinárodní pomoci. Současný mandát EUSR je do 31. srpna 2017 a Zvláštním zástupcem je v současnosti Franz-Michael Skjold Mellbin.

OSCE Programme Office in Astana / Programová kancelář OBSE v Astaně

1999 — dodnes

---

1 civilista

Programová kancelář OBSE, která v zemi působí od roku 1999, se zaměřuje na asistenci při kontrole zbrojení, ochraně hranic, boji proti terorismu, obchodu s lidmi, zbraněmi a drogami. Kromě toho ale působí také na poli podpory lidských práv, právního státu, svobodných médií a ekonomickém i environmentálním rozvoji. Kancelář, kde v současnosti působí 6 mezinárodních členů a 22 místních, udržuje kontakty s centrálními i lokálními úřady, univerzitami a občanskou společností.

Díky dlouhodobé podpoře Kanceláře se Kazachstánu například

podařilo přijmout zásadní legislativu zajišťující ekologický ekonomický růst a omezení emisí uhlíku. Kancelář společně s Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) také pomohla připravit návrhy zákonů proti násilnému extremismu a terorismu. Celkově pak Kancelář uspořádala více než 150 akcí pro více než 6700 účastníků v rámci 50 projektů pokrývajících všechny tři dimenze působení OBSE – politicko-vojenské, ekonomické a environmentální i lidské. Na chodu této kanceláře se v letech 2013–14 podílel i jeden expert z České republiky.

OSCE Centre in Bishkek / Centrum OBSE v Biškeku

1999 — dodnes

---

1 civilista

Centrum OBSE v Biškeku bylo založeno v roce 1999. V posledních letech se zabývalo mimo jiné zkvalitněním environmentálního monitoringu a bezpečnostními hrozbami způsobenými uranovým odpadem. Dále podporovalo hostitelskou zemi v boji proti korupci, v ekonomickém růstu, boji proti terorismu, lepší kontrole hranic a rozvíjení iniciativ mladých lidí nebo zlepšení situace v nápravných zařízeních.

Rozpočet Centra je téměř 7 milionů eur a zaměstnává 26 mezinárodních a 100 místních pracovníků. Z České republiky odcestoval do Biškeku jeden expert, který zde působil na začátku tohoto desetiletí. Centrum posílilo přítomnost OBSE v regionu v roce 2000, kdy byla otevřena Polní kancelář ve městě Oš. V roce 2002, na žádost Kyrgyzstánu, byla vytvořena i Akademie OBSE, která je regionálním centrem postgraduálního

studia a fórem pro regionální debatu o bezpečnostních otázkách. Slouží také jako výzkumné centrum a nabízí dva magisterské obory – jeden v oboru politických věd a druhý s názvem Ekonomické řízení a rozvoj.

OBSE dále pomáhalo vládě Kyrgyzstánu po nepokojích v jižních provinciích Oš a Jalal-Abad, které si vyžádaly stovky obětí. Aktivity Centra zahrnují i práci s policií v multietnickém prostředí s důrazem na ochranu lidských práv a zlepšení vztahu mezi místní komunitou a policií. Na žádost Kyrgyzstánu tak byla zřízena Iniciativa komunitní bezpečnosti (CSI), která vysílala neozbrojené policejní poradce do několika regionů v Kyrgyzstánu nebo darovala 18 policejních dodávek, které slouží jako mobilní ohlašovny stížností a mají za úkol zvýšit přítomnost policie v odlehlých částech země.

TURKMENISTÁN

OSCE Centre in Ashgabat / Centrum OBSE v Ašgabatú

1999 — dodnes

---

1 civilista

Hlavní náplní Centra OBSE v Ašgabatú jsou bezpečnostní otázky včetně kontroly zbrojení (zejména instruuje výše postavené členy armádních složek v oblasti spravování muničních skladů a snaží se o omezení ilegálních zbraní v zemi), kontrolu hranic, boje proti terorismu nebo obchodu s lidmi, drogami a zbraněmi. Taktéž se ovšem zajímá o ekonomická a environmentální témata, lidská práva, dobré vládnutí, podporu právního státu a svobodu médií.

Centrum bylo ustanoveno v roce 1998 a začalo fungovat o rok později. Nemá stanovený konec mandátu a v současnosti v něm působí šest zahraničních expertů a 19 lokálních pracovníků. Na práci centra se podílel i jeden český expert v rámci programu Junior Professional Officer (JPO) pro mladé talentované absolventy vysokých škol.

EUPOL COPPS – EU Co-ordinating Office for Palestinian Police Support / Koordinační úřad EU pro podporu palestinské policie

---

2005 — dodnes

---

3 civilisté / 3 policisté

Misi EUPOL COPPS na Palestinských autonomních územích předcházelo spuštění jiné, úspěšné mise, kdy v září 2005, poté, co se Izrael stáhl z Pásmu Gazy, vyslala EU své experty na hranici Gazy a Egypta. Ve stejném roce se Rada EU usnesla na vyslání mise EUPOL COPPS, která byla oficiálně zahájena v lednu 2006 a navazuje i na předchozí zájem Evropské unie o podporu mírového procesu na Blízkém východě.

Samotná mise navíc vychází z práce Koordinačního úřadu EU pro podporu palestinské policie, který byl ustanoven již dříve pod Zvláštním zástupcem Evropské unie pro mírový proces na Blízkém východě „[...] *Jedná se o vyjádření pokračující připravenosti EU podpořit palestinské orgány v naplňování závazků plánu mírové cestovní mapy, zejména s ohledem na bezpečnost a budování institucí [...]. Navíc, podpora EU palestinské policii cílí na zvýšení bezpečí a bezpečnosti palestinské populace a na službu domácí agendě palestinských úřadů v upevnění právního státu,*“ stojí v rozhodnutí Rady.

Cílem mise je poskytovat podporu palestinským protějškům v oblasti trestní justice a právního státu. Cílovou skupinou jsou tedy nejčastěji zástupci Ministerstva vnitra, policie a institucí trestní justice. Hlavní zaměření je v současnosti na vztah mezi vyšetřováním a stíháním, resp. na klíčovou oblast spolupráce mezi policií a žalobci.

To ostatně dokazuje i česká expertka Věra Linhartová, která v Palestině působila tři roky: *„Určitým specifickým je, že žalobci v Palestině vedou vyšetřování. Policie jen po dobu 24 hodin od oznámení činu činí nejkvalitnější úkony a věc obratem předá žalobci, který provádí výslechy a obstarává další důkazy. Protože jsou však možnosti a kapacita žalobců omezené, mohou část úkonů jednotlivě a písemně delegovat zpět na policii. Mise měla jako jeden ze strategických cílů tuto delegační pravomoc na policii podpořit nebo lépe řečeno zautomatizovat.“*

K náplni práce Věry Linhartové na misi, které se v současnosti účastní celkem 94 expertů, patřila zejména reforma činnosti práce u odvolací instance palestinského státního zástupitelství, podpora spolupráce mezi palestinskými prokurátory a policií a účast v pracovní skupině k přípravě a realizaci strategie a interních předpisů pro specializované státní zástupce a policisty při ochraně obyvatelstva před domácím násilím a vraždami ze cti. Právě domácí násilí a zločiny ze cti patří k dalším důležitým oblastem mise. *„Musím říci, že jsem do mise odjízděla s řadou předsudků ve vztahu k patriarchálnímu rázu arabské společnosti a měla jsem za to, že zrovna mé nedávno nabyté hlubší zkušenosti z oblasti potírání domácího násilí a obchodování s lidmi mi v Palestině nebudou moc platné. K mému*

překvapení se ukázalo, že opak je pravdou. A to jednak díky samotné misi, která této problematice věnuje důraz a také díky samotné palestinské straně, která se, podobně jako my kdysi, začíná probouzet a vnímat tento společenský problém," vzpomíná Linhartová.

Už v roce 2008 navíc byly v Palestině ustanoveny speciální jednotky policie na ochranu rodiny a někteří policisté i žalobci absolvovali důležitá školení. „*Za jednu z podařených akcí považuji i školení tří palestinských žalobců v České republice v prosinci roku 2012,*“ dodává doktorka Linhartová, která pracovala v tříčlenném týmu žalobců. Forma spolupráce zahrnovala zejména poradenství, mentoring nebo školení. Právě tyto metody, aplikované na strategické úrovni, jsou hlavní náplní práce EUPOL COPPS.

Zaměření mise se zdá být podobné s misí EULEX v Kosovu. Rozdíly jsou, jak dále zmiňuje doktorka Linhartová, značné: „*Mise je jiného charakteru než v Kosovu. Nemá exekutivní ani monitorovací mandát, což znamená, že experti tam vyslaní nikdy nejsou ve styku s živými případy, nemohou do nich zasahovat, dokonce je ani komentovat.*“ V EUPOL COPPS navíc nepůsobí pouze experti z EU, ale také z Kanady, Turecka či Norska.

Hmotná pomoc spočívala v roce 2016 v předání vybavení za více než 190 tisíc eur. To zahrnovalo například kamery s vysokým rozlišením, vybavení pro ohledání místa činu aj. Navíc byl doručen IT systém pro dopravní nehody. „*Práce v misi pro mne byla rozhodně obohacující životní zkušeností po profesní i osobní stránce. Práce v multikulturním prostředí s evropskými, palestinskými a kanadskými experty byla zárukou naučit se a zažít každý den něco nového. Oceňuji také mnohé kontakty, které přetrvávají dobu našeho pobytu v misi,*“ shrnuje na závěr Věra Linhartová přínosnost mise.

V současnosti na misi působí jeden český expert vyslaný Ministerstvem zahraničních věcí. V minulosti zde ale vedle doktorky Linhartové dále sloužili tři příslušníci Policie ČR. Jedním z nich je i Milan Raška, který působil v misi EU v Bosně a Hercegovině čtyři roky a v Palestině necelé tři.

„*Policista, který chce v misi působit, musí splňovat určité podmínky. Mít nejméně maturitu, policejní vzdělání a jazykové vybavení jsou samozřejmostí. Dále mimo jiné obecné zkušenosti s policejní prací, profesionální přístup, schopnost pracovat v multikulturním prostředí, empatii, celkově psychickou odolnost a schopnost poradit si v krizových situacích,*“ sdělil pro zpravodajství Policie ČR Raška.

„*Specifikem konfliktů jsou také například spory mezi celými rodinnými klany, trvající mnohdy i několik desítek let. Víceméně se jedná o otázky cti. Hodně nenávisti vzešlo z válek. Přetrvává zde mnoho předsudků a zloby. Příkladem může být dlouhodobý spor dvou znesvářených rodin v malém palestinském městečku na severozápadě západního břehu Jordánu, kde místní policie neměla téměř žádnou pravomoc,*“ poukazuje Raška na konkrétní případ, který mise musela řešit.

„*Místní policisté s naší podporou dokázali v poměrně krátké době otevřít v tomto místě policejní stanici a teritorium bezpečnostně zajistit. Tím se podařilo značně vyhročenou situaci stabilizovat, a dokonce v průběhu několika měsíců urovnat mnohaletý konflikt obou rodin. Strategie vyřešení problému byla následně v Bruselu kladně hodnocena a dále použita v jiných podobných případech,*“ dokládá, jak může být mise úspěšná.

A z mise, podle svých slov, odjížděl s pocitem dobře odvedené práce: „*Že jste pomohl, v rámci svých možností, pozvednout úroveň tamní policie o stupínek výše. Vybudoval jste si pevné přátelské vztahy a vazby, jste bohatší o poznání a nevšední zážitky.*“

EUPOL COPPS se v Palestině, tedy lépe řečeno na Západním břehu Jordánu, kde působí, může pochlubit řadou úspěchů. Za minulý rok například proběhlo 24 školení pro více než pět set osob (z toho pro 179 žen) na téma násilí založeném na genderu, bezpečnost provozu, nebo styk s veřejností a médií. Taktéž byly uspořádány workshopy pro všechny zúčastněné strany na téma domácího násilí. V rámci mise bylo dále mentorováno 50 vysokých představitelů ze soudní i policejní oblasti, včetně forenzních, kybernetických a IT jednotek. Mise také přezkoumala 11 zákonů, na základě čehož vydala doporučení pro jejich úpravy. Jednalo se například o návrhy zákona o policii, ochraně rodin proti násilí, akreditační forenzních expertů aj.

EUJUST LEX – The European Union Integrated Rule of Law Mission for Iraq / Integrovaná mise EU v Iráku na podporu právního státu

---

2005—2013

---

1 civilista / 1 policista

Historie EUJUST LEX se psala mezi léty 2005 a 2013. Jednalo se o vůbec první integrovanou misi na podporu právního státu pod hlavičkou CSDP. Evropská unie si velmi jasně uvědomovala celou šíři a komplexnost podpory právního státu, a proto nabízela expertízu a asistenci nejen v oblasti policejní a justiční, ale také s ohledem na nápravná zařízení, lidská práva a gender.

Plně operativní se mise stala 1. července 2005 poté, co s jejím působením vyslovil souhlas irácký premiér. Vzhledem k obtížným bezpečnostním podmínkám v Iráku měla EUJUST LEX sídlo v Bruselu a iráckým partnerům poskytovala školení v Evropě. Jak v počátcích mise připomněla internetová stránka EurActiv, *„mise má za úkol vycvičit 520 soudců, vyšetřovatelů a vyšších policejních a vězeňských důstojníků ve třinácti vyšších manažerských kurzech a dalších 250 vyšetřovatelů v kurzech zaměřených na vedení vyšetřování.“*

Již před misí expertní tým správně identifikoval tři problematická místa trestního soudnictví v Iráku – policii, která měla nulovou autoritu v očích veřejnosti a byla často zkorumpovaná; soudnictví, které ač mělo vzdělané soudce, tak jich bylo příliš málo

a neznali moderní postupy; a vězeňství, které bylo po změně režimu v roce 2003 zcela nefunkční.

„Irácký tým expertů identifikoval mnoho problémů, kterým čelila rodící se irácká policejní služba i ochromený justiční a vězeňský systém potřebující širokou reformu a rozhodl se postupovat tak, aby řešení těchto problémů bylo strategické, holistické a komplexní a bylo do něj zapojeno rozhodující množství partnerů ve vrcholných pozicích ve všech třech oblastech,“ napsal v roce 2008 tehdejší velitel mise Stephen White.

Mise, jež měla kapacitu 60 členů (z toho 53 mezinárodních) a rozpočet přes 15 milionů eur, celkově vyškolila nebo mentorovala více než 7 tisíc iráckých představitelů zejména z vyšších, či středních pozic. Mise také upozorňovala například na problematiku domácího násilí, či na obchod s lidmi. Na jaře 2011 se mise přesunula definitivně do Iráku a pro nové sídlo si vybrala Kábul. Kromě toho měla i polní kancelář v Arbílu a satelitní kancelář v Basře. Zde působila až do roku 2013, kdy byla ukončena. V misi celkově působili dva zástupci České republiky – jeden z řad civilistů a jeden policista

EUCAP SOMALIA – EU Capacity Building Mission / Mise Evropské unie zaměřena na budování kapacit

---

2012 — dodnes

---

1 civilista

Mise EUCAP v Somálsku byla spuštěna v roce 2012 s mandátem pro pět států Afrického rohu a západní Indický oceán – Džibuti, Somálsko, Seychely, Keňu a Tanzanii. Po komplexním strategickém přezkoumání dosavadního fungování mise v roce 2015 ovšem bylo rozhodnuto, že se EUCAP postupně stáhne ze všech zemí kromě Somálska.

Základna mise tak byla přesunuta do Mogadiša a mise se přejmenovala z EUCAP Nestor na EUCAP Somalia. Hlavním cílem mise je posílit somálskou námořní bezpečnost a posílit schopnost této země efektivně kontrolovat své pobřežní vody a bojovat proti pirátství. Kromě Mogadiša má mise ještě záložní základnu v Nairobi.

Hlavní operační aktivita mise zahrnuje podporu implementace reformní legislativy a praktických politických a administrativních nařízení prostřednictvím školení, mentoringu a expertního poradenství včetně budování

kapacit. Ty mají podpořit posílení somálské námořní bezpečnosti a zlepšit práci policejních složek, soudců a státních žalobců, kteří jsou zodpovědní za vyšetřování a stíhání osob, které se na pirátství podílejí.

V první fázi mise podpořila navázání regionální spolupráce pomocí regionálních konferencí o námořní bezpečnosti, workshopy pro ty státní žalobce a soudce, kteří se zabírají bojem proti pirátství a dalšími námořními zločiny. EUCAP také spolupracuje s dalšími misemi v Somálsku – s EU NAVFOR Atalanta, EUTM Somalia a Asistenční misí OSN v Somálsku (UNSOM).

Mezi úspěchy mise se může v první fázi řadit splnění mandátu na Seychelách, mentoringové aktivity pro 81 policistů a státních zástupců v roce 2016 či podpora a následná implementace strategických dokumentů o boji s pirátstvím.

Plánovaná kapacita mise je 176 členů (z toho 137 mezinárodních). Rozpočet mise je 12 milionů eur a za Českou republiku se jí zatím účastnil jeden expert. Na chod mise přispívá devět států.

Samotná mise vychází ze Strategického rámce pro Africký roh z roku 2011. Ten uvádí: „Dlouhodobý závazek EU Africkému rohu je ukotven v geopolitické důležitosti regionu, touze EU podpořit blahobyt lidí Afrického rohu a pomoci pozvednout je z chudoby do soběstačného ekonomického růstu.“ V bodě pět dále dodává: „Pirátství u somálských břehů má stále negativní dopad na mezinárodní námořní bezpečnost a regionální i mezinárodní ekonomické aktivity. Rada také oceňuje chvályhodnou práci protipirátské operace Evropské unie EU NAVFOR Atalanta.“

OSCE Secretariat / Sekretariát OBSE

1990 — dodnes

---

12 civilistů

Sekretariát ve Vídni je hlavním sídlem organizace OBSE a řídí veškeré její aktivity, jak v jejím ústředí, tak ve všech polních misích. Sestává z administrativních a programových oddělení a z jednotek, které se soustředí na prevenci a stabilizaci konfliktů, spolupráci s partnerskými zeměmi a organizacemi v boji proti nelegálnímu obchodu, nadnárodním hrozbám včetně boje proti terorismu, ochrany hranic a policejních reforem. Pracovníci Sekretariátu dále

provádí expertní analýzy a implementují projekty na místě.

Sekretariát byl založen v roce 1990 a dodnes se na jeho aktivitách podílelo celkem 12 Čechů a Češek. Současným Generálním tajemníkem je Lamberto Zannier z Itálie. Ze středoevropského pohledu je dobré připomenout šestileté období, během kterého působil na pozici Generálního tajemníka slovenský diplomat Ján Kubiš.

OSCE Documentation Centre / Dokumentační středisko OBSE

1994 — dodnes

---

9 civilistů

Dokumentační středisko je jednou z nejstarších a zároveň nejmenších součástí OBSE. V roce 1991, na pozvání Václava Havla, se tehdy nově ustanovený Sekretariát pro bezpečnost a spolupráci v Evropě usadil v Praze. Když se v roce 1994 přeměnil na OBSE a přesunul do Vídně, Praze zůstaly dvě součásti – archivní depozitář a kancelář pro poskytování informací veřejnosti. Až do roku 2015 se tato součást Sekretariátu jmenovala Pražská kancelář OBSE.

„Změna názvu je součástí plánu na posílení kanceláře a změnu jejího

vnímání mezi státy OBSE. Středisko zajišťuje přípravu pražské části každoročního Ekonomického a environmentálního fóra OBSE, plní archivační funkci a slouží jako výzkumné místo pro „researchers in residence;“ popisují funkci Střediska stránky MZV. Zároveň také archivní materiály digitalizuje, či nabízí prezentace o činnosti OBSE. Do Dokumentačního střediska bylo Ministerstvem zahraničních věcí delegováni celkem devět Čechů, většinou na pozici ředitele.

Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) / Úřad pro demokratické instituce a lidská práva

---

1991 — dodnes

---

1 civilista

Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) byl založen jako součást OBSE v roce 1991 se čtyřmi zaměstnanci. V současnosti v něm pracuje více jak 180 expertů z 30 zemí, z České republiky v něm v současnosti působí jeden zástupce. Sídlí ve Varšavě a je aktivní v Evropě, Střední Asii, Severní Americe i na Kavkaze. ODIHR především monitoruje organizaci voleb (v roce 2016 se jednalo o 15 voleb), nabízí pomoc a expertízu v oblasti posilování demokratického zřízení, právního státu, lidských práv, tolerance a nediskriminace (s důrazem na postavení Romů a Sintů). Dále radí v oblasti legislativy a organizuje školení pro vlády, příslušníky bezpečnostních a policejních složek a nevládní organizace v oblasti lidských práv.

V roce 2016 slavil ODIHR 25 let existence, což vedlo jeho Ředitele Michaela George Linka k zamyšlení, jakou cestu úřad ušel. „*Od zdokonalení volebních systému založených na doporučení během monitorování více jak 300 voleb k identifikaci hrozeb lidským právům v konfliktních a post-konfliktních situacích; od identifikování a zdůraznění jak úspěchů, tak nedostatků v implementaci snah OBSE zlepšit situaci Romů a Sintů až po poskytnutí školení proti zločinům z nenávislosti pro příslušníky policejních sborů ve 12 podílejících se státech, Úřad pracoval efektivně a aktivně, aby naplnil svůj mandát,*“ uvádí ve výroční zprávě.

OSCE High Commissioner on National Minorities / Vysoký komisař OBSE pro národnostní menšiny

---

1992 — dodnes

---

1 civilista

Hlavní oblastí zájmu Vysokého komisaře OBSE pro národnostní menšiny (HCNM) je identifikace a porozumění příčinám etnického napětí a konfliktů včetně dlouhodobých strukturálních problémů. Úřad komisaře proto v souladu se svým posláním (dle mandátu „*instrument prevention of conflict in the earliest possible stage*“) vydává tematická doporučení, která mají

příspět ke zmírnění napětí a může je i na místě podpořit malými projekty.“

V úřadu HCNM pracoval, od jeho založení v roce 1992, jeden český expert na právnícké pozici. Čtvrtou, dosavadní Vysokou komisařkou byla Astrid Thors z Finska, její nástupce zatím vybrán nebyl.

FAQ – Co jsou civilní mise?

Co jsou civilní mise?

V obecné rovině lze poslání civilních misí spatřovat ve stabilizaci situace po ukončení konfliktu nebo asistenci při vytváření podmínek k nastolení stabilního politického a bezpečnostního prostředí. Civilní mise jsou důležité, protože umožňují poskytnout potřebnou podporu pro zavedení nebo obnovení klíčových státních institucí, jakými jsou policie, soudy nebo celní správa, ale také podpořit rozvoj školství, demokracie a lidských práv na centrální i lokální úrovni.

Kdo civilní mise zakládá a rozhoduje o jejich směřování?

Civilní mise zakládají mezinárodní organizace jako je Organizace spojených národů (OSN), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) nebo Evropská unie (EU). O jejich zřízení a mandátu rozhodují členské státy těchto organizací na nejvyšší úrovni: v Radě bezpečnosti OSN, ve Stálé radě OBSE nebo v Radě EU. S jejich přítomností na svém území ovšem musí vždy souhlasit místní vláda.

Jaký je rozdíl mezi prací civilních expertů a vojáků v zahraničí?

Civilní mise nepoužívají pro dosažení svých cílů vojenských metod a prostředků. Často ale působí v regionech, kde bezpečnost není zcela zajištěna. Experti zde pracují buď přímo s vládou při rozvoji státních institucí, nebo naopak působí v terénu přímo mezi místním obyvatelstvem. V obou případech svoji práci zakládají na dialogu s místními partnery, a své aktivity přizpůsobují přímo jeho potřebám. Možná i proto bývají lépe přijímány místním obyvatelstvem.

Kde mise působí?

Civilní mise většinou působí v krizových nebo v post konfliktních oblastech, kde je pomoci se stabilizací a rozvojem vládních institucí nejvíce zapotřebí. V devadesátých letech tomu tak nejčastěji bylo v oblasti Balkánu a na Kavkazu, po roce 2001 přibyly důležité mise na Blízkém východě, zejména v Afghánistánu a Palestině. Evropská unie a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě patří mezi nejméně aktivní v oblasti civilních misí. Ty největší jsou v současné době ve východní Evropě, konkrétně na Ukrajině, a v oblasti Sahelu v Africe.

Kolik lidí v nich působí?

V roce 2016 působilo v misích EU celkem 2 600 civilních expertů a v polních misích OBSE jich bylo téměř 3 000.

Jak vypadá typický civilní expert?

Civilní mise, tak jako jakékoliv jiné instituce nebo podniky, potřebují lidi z celé řady oborů. Na zajištění svého provozu hledají manažery, účetní, IT pracovníky a další administrativní povolání. Na vykonávání svého poslání dále potřebují odborníky z celé řady odvětví: experty na státní správu, lidská práva a demokracii, současné i bývalé policisty a celníky, stejně tak jako všechna právníká povolání, od právníků, až po soudce. Terénní pozorovatelé dohlížející na dodržování ustanovených hranic nebo mírových dohod pak využijí především patřičnou jazykovou vybavenost.

Podílí se Česká republika na práci civilních misí?

Ano, tyto mise totiž představují velmi efektivní nástroj zahraniční politiky: umožňují s relativně nízkými náklady zlepšovat životní podmínky v oblastech zasazených krizemi a tyto konflikty stabilizovat či omezovat. Česká republika tím pomáhá v nestabilních regionech a plní tak svou roli vyspělého státu a zároveň posiluje svoji vlastní bezpečnost. Na chodu misí se Česká republika podílí skrze své příspěvky do mezinárodních organizací a vysláním českých expertů, kteří po návratu přinášejí cenné zkušenosti získané v mezinárodním prostředí. Česká republika tak v průběhu uplynulých patnácti let vyslala do evropských misí 56 civilních expertů, 145 policistů a 4 zástupce celní správy. V misích OBSE se pak vystřídalo celkem 75 expertů, a dalších 20 jich bylo vysláno do sekretariátů ve Vídni, Haagu, Varšavě a v Praze. V současné době v civilních misích působí 47 Čechů.

Mohu se i já přihlásit do civilní mise?

Ano, každý rok se do civilních misí zapojují desítky českých expertů. Veškeré informace o tom, jak se do misí zapojit, najdete na stránkách Národního kontaktního místa Ministerstva zahraničních věcí: www.mzv.cz/nkm